

ਪਰਦੇਸ ਟਾਈਮਜ਼

Pardes Times Bi-weekly

ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਏ. ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ

VOL- 7 No. 172 June 19, 2013

E-mail : info@pardestimes.com

7th year in Publication

Ph.: 510-938-7771,

Fax- 510-740-3520

www.pardestimes.com

ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਨੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰ

ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਫਾੜ ਕਾਰਨ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਭਿਆਨਕ ਹੜ੍ਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ/ਰਿਸੀਕੇਸ਼- ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਸੂਬੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਜਿਆਨ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਤੱਕ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ 200 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕੀ ਹਾਲੇ ਲਾਗਤਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਥਿੰਡੇ ਦੇ ਕੇਦਾਰਨਾਥ, ਬਦਰੀਨਾਥ, ਗੰਗੋਤਰੀ ਤੇ ਯਮੁਨੋਤਰੀ ਆਦਿ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਨਾਲ ਆਇਆ ਕਿ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਕਾਨ, ਸਤਕਾਂ, ਪੁਲ ਵਹਾਂ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਨਦੀਆਂ ਹੇਠਾਂ ਮੇਦਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਹਿਰ ਮਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਤਰਾਖੰਡ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਪਹਾੜੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਇਸ ਥਿੰਡੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਨੇ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਕੇ ਇਸਦਾ ਹੁਲੈਆ ਹੀ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਹਾੜੀਆਂ ਉਤੇ ਹੁਣ ਦਰਖਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਵਹਾਅ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਰੋਕ

ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਕਾਨ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ। ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਰੇਤਾ ਬਜ਼ਰੀ ਕੱਢਣ ਦੇ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਲੈਵਲ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਆਂਡਿਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਮੌਨਸੂਨ ਪੌਣਾਂ ਦੀ

ਅੱਜ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਆਫਤਾਂ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੈ।

ਇਹੀ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਰੋਕ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਬਸਤੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਹਾਅ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਹਕਾਰ ਮੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਾਣੀ ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਹਾੜੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਸੀਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਜੰਮ੍ਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਦਰਖਤ ਕੱਣ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰੇ ਭਰੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਰਖਤ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਵਹਾਅ ਰੋਕਣ ਉਤੇ ਸਖਤ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਥਿੰਡੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਕਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲ ਛੇੜਫਾੜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਪੱਥੋਂ ਛੱਪਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਛੱਪਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਰਸਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਹਾਅ ਰੁਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਰਸਾਤ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਪਰ ਸੇਕਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਗਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਅ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਧੋਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਜਾਵੇਗੀ।

Allstate
You're in good hands.
Avninder Singh
Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501
Auto • Home • Life • Health • Business • Commercial
PH.(510) 441-7490
Toll free (877) 441-7490
30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

A-1 INTERIOR DECORATION INC.
BEST PRICES IN THE BAY AREA

- ◆ KITCHEN CABINETS
- ◆ GRANITE COUNTERTOPS
- ◆ SINKS & FAUCETS
- ◆ HARDWOOD & LAMINATE FLOORS
- ◆ DOORS AND WINDOWS
- ◆ REMODELING & NEW CONSTRUCTION

FREE ESTIMATES

CELL 510 565-6667 OFFICE 510 732-1555 FAX 510 732-0555
Visit our showroom NOW!!!
3165 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

= Discounts.

See me today and get the discounts and service you deserve

GURBINDER S MAVI, AGENT
Insurance Lic.# 0F22244
Bus : 650-326-0660, Cell : 408-829-6284
101 University Avenue Palo Alto, CA 94301
Like a Good Neighbor, State Farm is There
statefarm.com

State farm mutual Automobile Insurance Company. State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਰਾਫ਼ਲੂਜ਼ੀ ਸਟੋਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ,
ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ
ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਫਤਰ	ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫਤਰ
44790 S.Grimmer blvd. # 204	37-18-73rd ST, Ste401
Fremont, CA 94538	Jackson Height, NY 11372
510-657-6444	718-533-8444

2945 W.Capitol Ave. West
Sacramento CA 95691
916-372-4448

KASH FABRICS
THE NAME YOU CAN TRUST

26 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

THE BRIDAL GALLERY...

ਵਧੀਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਆਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ, ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ ਵਿਚ, ਪਸੀਨਾਂ ਪਿਸਲ, ਬਰੋਡ ਸਿਲਕ,
ਤਨਸ਼ੂਈ ਸਿਲਕ, ਰਾਮ ਸਿਲਕ (Raw Silk) ਦੇ ਕਦਾਈਆਂ ਵਾਲੇ ਸੂਟ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਰੀ ਦੇ ਪਟਿਆਲਾ ਸਾਡੀ ਸੂਟ ਵੀ ਬਣਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

LARGEST SELECTION OF DVD/CD

Gurjit Kaur Dhugga
Kashmir Singh Dhugga
510-538-1138
29576 Mission Blvd Hayward, CA 94544

AUTOBAHN
Body & Paint

Specializing in Convenience & Quality

ਡੈਟਿੰਗ ਅਤੇ ਪੋਂਟ ਦਾ ਵੰਡ ਬਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲੇ

Baghel Singh Jaswal
Ph: (650) 966-1840, Fax: (650) 966-1023
www.autobahnbodypaint.com
778 Yuba Drive, Mountain View, CA 94041

Pidipompi.com

Call India and 50 other countries

\$20 - 3000 minutes

ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕ੍ਰਾਲਾਲਟੀ
ਡਾਇਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪਿਨ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੋਨ ਤੋਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

Service Provided

- * Pin Less Dialing
- * Speed Dial or Easy Dial
- * Recharge Over The Phone
- * Superior Voice Quality
- * 24/7 Customer support
- * No Connection Fees
- * No Hidden Charges

For details

www.pidipompi.com
or call 1-800-710-8839

ਬੰਨਡਿਡ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕਨਸਲਟੇਂਟ
FILING SERVICES OFFERED FOR FOLLOWING PETITIONS

- * ਫੈਮਲੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- * ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨ
- * ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ
- * ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ

ਟੱਕ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਫੋਨ

+ OCI Card (ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹੁਣ ਸੌਖੀ)

Global Allianz
Bonded Immigration Consultants

ATUL KAPOOR
GLOBAL ALLIANZ
IMMIGRATION CONSULTANTS
US OFFICE:-
7899 N. PERSHING AVE.,
STOCKTON, CA -95207,
PH-209-808-2136, 209-952-5578
Fax- 209-476-7188

ARVINDER SINGH
GLOBAL ALLIANZ
INDIA OFFICE:-
SCO 1-4, FIRST FLOOR,
SURYA COMPLEX,
LEELA BHAWAN, PATIALA, PUNJAB.
Phone +91-9814320010

ਸਿੱਖ-ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸੱਤਾ-ਅਧੀਨ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਨਵੰਬਰ-84 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਉਸਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰਖਵਾ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਪੰਥ ਦੀ ਭਾਰੀ ਜਿੱਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨਾਲ ਬਗਲਾਂ ਵਜਾ ਲੈਣ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਚਿੱਤਕ ਇਸਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਭਾਰੀ ਜਿੱਤ ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਧਾਰਣ ਜਿੱਤ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਸਥਾਪਤ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਖਿਆ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪੁਰਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ, ਉਸਦੇ ਤੁਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਥਾਸੀਅਤ ਨੂੰ ਖਡਿਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਉਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 'ਮਰਨ ਵਰਤ' ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋ ਸਫਲ ਹੋਣੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ ਕਿ ਕੁਦਰਤ, ਜਿਸ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਮਹਾਨ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਰ ਲੋਕ ਹਿਤ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪੁਰਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ, ਉਸਦੇ ਤੁਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਥਾਸੀਅਤ ਨੂੰ ਖਡਿਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰਖੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਮਨਾਣ ਲਈ ਆਯੋਜਿਤ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਗਮ ਵਿੱਚ ਹਰ ਬੁਲਾਰੇ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਹਾਦਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹਾ ਜਿਕਰ ਕਰ, ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਲੰਬੇ ਭਾਸਣ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਨਾ ਤਾਂ ਨਵੰਬਰ-84 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲਗੇ ਜਖਮਾਂ ਦੀ ਬੀਤੇ 29 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਪੀਡਾ ਹੇਡਾ ਰਹੇ ਪੀਤੜਾਂ ਦੇ ਜਖਮਾਂ ਪੁਰ ਮਲੂਮ ਲਾਉਣਾ, ਇਸਦਾ ਮੁਖ ਉਦੇਸ਼ ਨੇਤ ਭਵਿਖ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਰੁਧ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਾਜਸੀ ਲਾਭ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣ ਸਕੇ, ਪਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਕੁਦਰਤ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਿਰਿੰਗਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਸਥਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਪੁਰ ਅਗਨ ਕੁੰਡ ਸਥਾਪਤ ਕਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਜੋਂ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਗਨ ਕੁੰਡ ਦਾ ਕੀ ਹਸ਼ਰ ਹੋਇਆ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਹੋਰ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਵਲੋਂ ਪੰਥ ਰਤਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰਖਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਲੰਬਾ ਖਿਚ ਕੇ ਵੀ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਜੇ ਉਹ ਮਰਨ ਵਰਤ, ਮੰਗ ਮੰਨੀ ਜਾ ਕੇ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਜਾਂ ਮੰਗ ਨਾ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਸ਼ਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਉਥੇ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾ, ਉਸਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤੁਲ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਦਾ 'ਸੱਤ ਮਰਨ' ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਕੇ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ,

ਜਸਵਿੰਤ ਸਿੰਘ 'ਅਜੀਤ'

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਨ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਬਹਾਬਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ ਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ. ਪਰਮਜਿਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਕਿਸੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜਾਣ ਕਰਵਾਂਦੇ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਵਿਖੇ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕਿਉਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਦੇ ਕਿ ਉਹ ਨਵੰਬਰ-84 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤਾਂ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ, ਤਾਵੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਬਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਇਗਾ। ਜਿਸਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਦ ਤਕ ਰਾਜਸੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਮਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹਨ।

ਗੱਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ : ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਨਵੰਬਰ-ਦਸਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ), ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਬਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਇਗਾ। ਇਸਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਦ ਤਕ ਰਾਜਸੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਮਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹਨ।

ਅਜਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਜ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸ. ਮਨਜਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਜੰਗੁਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰਾਜਸੀ ਗਾਰਡਨ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲਤੀ, ਨੂੰ 4525 ਵੇਂਟਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸ. ਜਤਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੰਟੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲਤੀ, ਨੂੰ 16896 ਵੇਂਟਾਂ ਨਾਲ, ਸ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੁਗਣਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲਤੀ, ਨੂੰ 1536 ਵੇਂਟਾਂ ਨਾਲ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ : ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸ. ਮਨਜਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਜੰਗੁਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰਾਜਸੀ ਗਾਰਡਨ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਜ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸ. ਮਨਜਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਜੰਗੁਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰਾਜਸੀ ਗਾਰਡਨ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲਤੀ, ਨੂੰ 4525 ਵੇਂਟਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸ. ਜਤਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੰਟੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲਤੀ, ਨੂੰ 16896 ਵੇਂਟਾਂ ਨਾਲ, ਸ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੁਗਣਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲਤੀ, ਨੂੰ 4525 ਵੇਂਟਾਂ ਨਾ

ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ - 71,440 ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵੀ ਫਸੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਮੋਹਲੇਧਾਰ ਮੀਂਹ ਨਾਲ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ, ਜਿਥੇ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 131 ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਈ, ਉਥੇ ਚਾਰ ਧਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਗਏ 71,440 ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮੌਨਸੂਨ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਭਾਰੀ ਵਰਖਾ ਨਾਲ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਸਿਕਾਰਾ ਹੋਏ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਹੋਰ 1700 ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਧੀਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਲ ਦੇ 1700 ਯਾਤਰੀ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬੰਗਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਦੋ ਮੰਤਰੀ ਉਤਰਾਖੰਡ ਲਈ ਭੇਜੇ ਹਨ। ਅਚਾਨਕ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਤੇ ਢਿੱਗਾਂ ਢਿੱਗਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਕਾਰਜ ਤੇਜ਼ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੀਂਹ ਰੁਕਣ ਕਾਰਨ ਗੰਗਾ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਹਾਇਕ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬੇਵਸੀ ਜ਼ਜਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ, ਬੱਦਲ ਫੱਟਣ ਤੇ ਢਿੱਗਾਂ ਢਿੱਗਣ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਤਕ 52 ਜਾਨਾਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਫੱਟਣ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ 175 ਤੋਂ ਵੱਧ ਘਰ ਮਲਬਾ ਬਣ ਗਏ। ਇਸ ਸਬੇ ਦਾ ਰੁਦਰਪ੍ਰਯਾਗ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਤਕ 20 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਅਲਕੰਦਾ ਕੰਢੇ ਬਣੇ 40 ਹੋਟਲਾਂ ਸਣੇ 73 ਇਮਾਰਤਾਂ ਨਦੀ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਵਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਗਈਆਂ। ਕੇਦਾਰਨਾਥ, ਬਦਰੀਨਾਥ, ਗੰਗੋਤਰੀ ਤੇ ਮਾਨੋਤਰੀ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਗਏ ਕੁੱਲ 71440 ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਰੁਦਰ ਪ੍ਰਯਾਗ, ਚਮੋਲੀ ਤੇ ਉਤਰਕਾਸ਼ੀ 'ਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਣ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਧਰ ਧਮਾਂ ਯਾਮ ਯਾਤਰਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬੰਦ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 27040 ਸ਼ਰਧਾਲੂ

ਚਮੋਲੀ 'ਚ 25000 ਰੁਦਰਪ੍ਰਯਾਗ ਤੇ 9850 ਉਤਰਕਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਕ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਰਾਖੰਡ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਤੇ ਬਚਾਅ

ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕੱਢ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਆਰ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਕੰਬਲ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਤਰਾਖੰਡ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਲਈ 7 ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 4 ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੀਰਭੰਦਰ

ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਰੀਬ 60 ਘੰਟਿਆਂ ਤਕ ਕਿਨੋਰ 'ਚ ਫਸੇ ਰਹੇ, ਨੂੰ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਉਥੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਕਿਨੋਰ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਂਗਲਾ ਤੇ ਰਿਕੇਂਗ ਪੀਓ ਤੋਂ ਡੇਢ ਸੌ ਲੋਕ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਰਾਮਧੂਰ ਪਹੁੰਚਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਅਲਰਟ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਵਰਖਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰਾਜ ਦੇ 75 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 23 ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਤੇ 11 ਅਤਿ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਾਰਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਵਰਖਾ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ

ਮਿਲੀ ਹੈ। ਯਮੁਨਾ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਖੜਕ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਥਨੀਕੁੰਡ ਵਿੱਚ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਤਕ 8.06 ਲੱਖ ਕਿਓਂਕਰ ਪਾਣੀ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਨਾਲ, ਪਾਣੀਪਟ, ਸੋਨੀਪਟ ਤੇ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਅਲਰਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਲਕੀ ਵਰਖਾ ਹੋਈ, ਭਾਖਤਾ ਫੈਮ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 1,595.04 ਫੁੱਟ ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਇਸ ਫੈਮ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 1680 ਫੁੱਟ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਬਿੰਦ ਘਾਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ

ਉਤਰਾਖੰਡ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਾਂਵਿਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੀਆ ਬਾਬਸਾਂ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੇਮਕੰਟ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੈਦਲ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਬਿੰਦ ਘਾਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਹਿੱਤਰ ਬੀਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਦਸ਼ਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਬਿੰਦਰਾ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੰਟ ਸਾਹਿਬ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਟਰਸਟ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਹਨ, ਨੇ ਫੋਨ ਉਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਹਾਲੇ ਤਕ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਾਹਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੜ੍ਹ ਗਏ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਵਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਬਿੰਦਰਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ''ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੀਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਚੀ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।'' ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਬਿੰਦ ਘਾਟ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੱਲਤ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ''ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਕੁਝ ਕਮਰੇ ਹੜ੍ਹ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਉਚੀ ਥਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ।'' ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਟਰਸਟ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਉਥੋਂ ਪਲ-ਪਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਧਾਲੂਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਥਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੋਬਿੰਦ ਘਾਟ ਵਿਖੇ 9000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਰਸਦ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਗੋਬਿੰਦ ਘਾਟ ਨੂੰ ਜੋਸੀ ਮੱਨ ਨਾਲ ਜੋਤੇ ਵਾਲਾ ਪੁਲ ਹੜ੍ਹ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਫੌਜ ਆਰਜੀ ਪੁਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਥੇ ਫਸੇ ਸਰਧਾਲੂ ਨਿਕਲ ਸਕਣ।

ਮੈਂ ਰੀਜਾਬ ਛੱਡ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਦਸ਼ੀ ਨਹੀਂ- ਬਾਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੌਮੀ ਜ਼ਮ੍ਹਾਗੀ ਗੱਠਨੋੜ੍ਹ (ਐਨਡੀਏ) ਦਾ ਕਨਵੀਨਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਾਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂਨਾਈਟਿਡ) ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ ਵੱਲ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੁਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜ਼ਰੂਰ ਤੇ ਰਾਜ ਰਾਹੀਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੁਖਦੇ ਸਿੰਘ ਫੀਡਸਾ ਦਰਮਿਆਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਈ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੁਤਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਐਨਡੀਏ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਜੇਡੀ (ਯੂ.) ਦੇ

ਸ੍ਰੇਮਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰਨ

ਅਟਾਰਨੀ ਗੁਰਗਤਵੰਡ ਸਿੰਘ ਪੰਜੁ ਨੇ ਕੀਤੀ ਪੈਰਵਾਈ

ਨਿਊਯਾਰਕ- ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੇਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਐਨਡੀਏ) ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਾਨ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਆਇਆ ਸੀ। ਮਾਨ ਧੜੇ ਦੀ ਸੈਵਾਵਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਾਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰਸੇਵਕ

ਸੁਰ-ਸੰਗਰਿਤ ਸਿਸਾਹ

ਤੂੰ ਵੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਧੂਰਾ
ਮੈਂ ਵੀ ਰਹਿ ਗਈ ਅਧੂਰੀ
ਤੇਰੀ ਹੋਰ ਮਜਬੂਰੀ
ਮੇਰੀ ਹੋਰ ਮਜਬੂਰੀ
ਰਹਿ ਗਈ ਛੱਨੇ ਵਿਚ ਚੂਰੀ
ਤਕਦੀਰ ਬਣਕੇ
ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਮੈਂ
ਤੇਰੀ ਹੀਰ ਬਣਕੇ

ਇਹ ਸੀ. ਡੀ. ਮੈਂ ਸੁਣਨ
ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ
ਖਿਆਲ ਜਿਹਾ ਆਇਆ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ
ਸੱਕ ਜਿਹਾ ਪਿਆ ਬਈ ਹੀਰ ਕਰੇ ਹੋਈ
ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਵੀ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਨ
ਦੀ ਹੀ ਉਪਜ ਹੈ। ਕਿਸਾ ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ
ਸ਼ਾਹ ਪੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਇਉਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ
ਇਹ ਨਿਰੀ ਕਲਪਨਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ
ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀਰ ਮਾਈ ਹੀਰ
ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ
ਕਿਸ ਹੀਰ ਦਾ ਹੈ।

ਸੈਕੜੇ ਕਵੀਸਰਾਂ ਤੇ
ਢਾਡੀਆਂ ਨੇ ਹੀਰ ਗਾਈ। ਪੰਡਿਤ
ਕਿਸੋਰ ਚੰਦ ਬਦੋਵਾਲੀਏ ਨੇ ਹੀਰ
ਲਿਖੀ, ਬਾਬੂ ਰਜਬ ਅਲੀ ਨੇ ਵੀ
ਲਿਖਿਆ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਮਕਾਲੀ ਸਨ।
ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਾਰਸ ਨੇ ਹੀਰ ਲਿਖੀ
ਤੇ ਜਥੇ ਨੇ ਗਾਈ। ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਰਟੇਡੇ
ਵਾਲੇ ਨੇ 60 ਕਲੀਆਂ ਕੱਲੀ ਹੀਰ
ਦੀਆਂ ਗਾਈਆਂ।

ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸੌਂਕੀ ਨੇ ਹੀਰ
ਗਾਈ। ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬਿੰਡਾ ਨੇ ਗਾਈ।
ਹੀਰ ਯਮਲਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਗਾਈ ਹੈ।
ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਵੰਦੇ ਨੇ ਵੀ ਹੀਰ ਗਾਈ।
ਹੀਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਗਾਈ ਤੇ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨੇ
ਨੇ ਵੀ ਗਾਈ। ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬੀ ਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਬਾ ਵੀ ਹੀਰ
ਗਾ ਗਈਆਂ। ਜਗਮੋਹਣ ਕੌਰ ਵੀ ਲੰਮੀਆਂ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀਰ
ਗਾ ਗਈ। ਅੱਜ ਦੇ ਗਾਇਕ ਵੀ ਹੀਰ ਗਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੀਰ ਦਮੇਦਰ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਕਈਆਂ ਨੇ
ਹੋਰ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੋਉ। ਪਰ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੀਰ ਬਹੁਤੀ
ਮਕਬੂਲ ਹੋਈ। ਸਮਾਂ ਪੈਣ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ।
ਹੀਰ ਨੇ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਤੇ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੀਰ ਨੂੰ
ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ
ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹੀਰ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ।
ਕਿਸੇ ਸੋਹਣੀ ਕੱਡੀ ਨੂੰ 'ਹੀਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ
ਕੌਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ 'ਮੈਨੂੰ ਹੀਰੇ ਹੀਰੇ ਆਖੇ ਹਾਥੇ ਨੀ ਮੁੰਡਾ
ਲੰਬੜਾ ਦਾ।'

ਮਾਣਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ- ਤੇਰੇ ਟਿੱਲੇ ਉਤੋਂ ਸਰਤ
ਦੀਹਦੀ ਐ ਹੀਰ ਦੀ, ਅੋਹ ਲੈ ਦੇਖ ਗੋਰਖਾ ਉਡਦੀ ਐ
ਡੁਲਕਾਰੀ। ਫੇਰ ਮਾਣਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ- ਟਿੱਲੇ ਵਾਲਿਆ
ਮਿਲਾਏ ਜੱਟੀ ਚੀਰ ਨੂੰ ਤੇਰਾ ਕਿਹੜਾ ਮੁੱਲ ਲੱਗਦਾ।
ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇਵ ਬਰੀਕੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ
ਇਹ ਗੀਤ ਦੇ ਮੈਂ ਕਿਕਾਰਡ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੀਤ
ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਣਕ ਤੇ ਦੇਵ ਬਰੀਕੇ ਵਾਲਾ
ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਦਿੱਲੀ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਗੀਤ ਦੀ ਰਿਹਰਸਲ ਸਮੇਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਾਣਕ ਨੂੰ
ਗਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਸੁਣ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਵ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਬੀਬੀ ਇਹ
ਤਾਂ ਆਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾ ਆਏ ਹਾਂ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅੜੀ
ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਗੀਤ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਤਾਂ
ਹੋਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ। ਮਾਣਕ ਬੱਲੇ ਉਤਰ ਕੇ ਬੋਤਲ ਦਾਰ
ਦੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਜਣੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਚੋਰੀ
ਪੀਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਵ ਕਲੀ ਨੂੰ ਬੋਡਾ ਜਿਹਾ ਬਦਲ ਕੇ ਸੁਰਿੰਦਰ
ਕੌਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ- ਮਾਣਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ 'ਟਿੱਲੇ
ਵਾਲਿਆ ਮਿਲਾਏ ਜੱਟੀ ਹੀਰ ਨੂੰ' ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ 'ਟਿੱਲੇ ਵਾਲਿਆ ਮਿਲਾਏ ਰਾਂਝੇ ਹੀਰ ਨੂੰ, ਤੇਰਾ
ਕਿਹੜਾ ਮੁੱਲ ਲੱਗਦਾ।' ਦੋਵਾਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ
ਰਾਂਝਾ ਲਿਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੀਰ। ਮਾਣਕ ਵੀ
ਖੁਸ਼ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵੀ ਬਾਗੇ ਬਾਗ। ਕਦੇ ਸੁ-ਟਿੱਉਬ
ਤੇ ਸੁਇਓ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗੇ।

ਮਾਣਕ ਨੇ ਹੀਰ ਦੇ ਕਈ ਦਰਜਨਾਂ ਗੀਤ ਕਰਵਾਏ-
ਡੋਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਵੇਖ ਸਲੇਟੀ

ਰਾਂਝੇ ਨੇ ਧਾਰ ਮਾਰੀ ਸੀ

ਸਹਿਤੀ ਹੀਰ ਨੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਬਾਗ ਦੀ

ਚੱਬ ਦੰਦਾਸਾ ਜੱਟੀਆਂ.. ਰੂਪ ਸਾਣ ਤੇ ਲਾਇਆ

ਨੀ ਹੀਰੇ ਨੀ ਹੀਰੇ

ਗੰਦਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਏ ਲਕੀਏ

ਤੇਰੀ ਖਾਤਰ ਹੀਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਤਖਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ

ਪੁੱਤਰ ਚੱਖੀਤੀਆਂ ਦਾ ਥੇਲੀ ਮੰਗ੍ਹ ਚਾਰੇ

ਹੀਰੇ ਕੱਚੀਏ ਜਥਾਨੀ ਦੀਏ

ਚਾਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਈ।

ਪਿੱਠ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਧੀ ਜੰਮੀ

ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹੀਰ ਬਲ ਕੇ

ਚੱਖਰੀ ਚੁਚਕ ਦੇ
ਯੋਖਾ ਕੀਤਾ ਨੀ ਤੂੰ ਸੁਣ
ਸਿਆਲਾਂ ਦੀਏ ਛੋਕਰੀਏ
ਛੰਨਾ ਚੂਰੀ ਦਾ ਵਿਚ ਬੇਲੇ ਚਾਕ ਰੰਝੇਟੇ ਨੂੰ
ਦੇ ਕੇ ਹੀਰ ਸਲੇਟੀ ਜਦ ਸੀ ਘਰ ਨੂੰ ਆਈ।
ਇਕ ਦਿਨ ਕੈਂਦੇ ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਮੂਹਰੇ ਚੁਚਕ ਦੇ

ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਬੇਤੇ ਪਾਰ ਤਿਨਾਂ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਉਂ ਧਿਆਇਆ ਈ।

ਇਹਨਾਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਬੈਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਚੀਜ਼
ਦਾ ਝਾਊਲਾ ਜਿਹਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰਿਸ ਦੇ ਮਨ ਦੀ
ਉਪਜ ਹੈ। ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਰੂਹ ਕਲਬੂਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ
ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਨਾਲ ਕਿੱਸਾ ਜੇਤ ਕੇ ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ

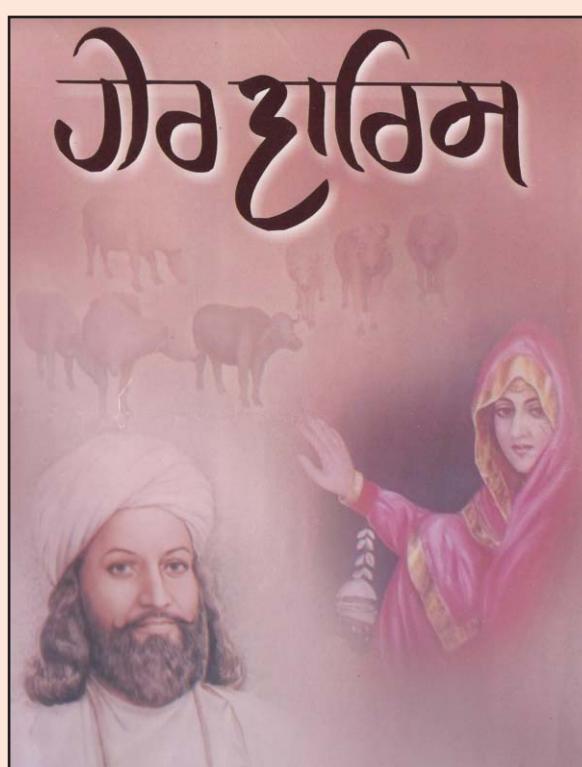
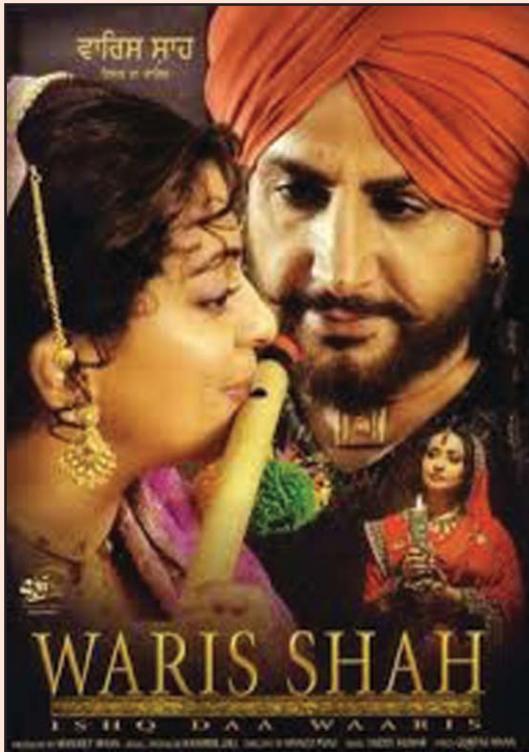
ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ,
ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼
ਤੇ ਇਹ ਏਡੀ
ਵੱਡੀ ਹੀਰ ਦੀ
ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ
ਹੈ। ਇਹ ਪਿਆਰਾ
ਕੋਈ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ
ਹਸਤੀ ਤਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ
ਸਕਦੀ, ਜਿਸ ਦੇ
ਮਿਲਣੇ ਦੀ ਤੱਤਧ
ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ
ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹੀਰ-ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਸੀ। ਜੇ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਹੀਰ ਹੋ ਸਕਦੀ
ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਰਿਸ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ
ਮਹਿਬੂਬ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਕੋਈ
ਰੂਪ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਵਾਰਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ
ਪ੍ਰੇਮ-ਗਾਥਾ, ਹੀਰ-ਰਾਂਝੇ ਰਾਹੀਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਤੇ
ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਸਿਹਜੇ ਹੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ 'ਹੀਰ
ਵਾਰਿਸ' ਦਾ ਕਾਵਿ-ਕਿੱਸਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।

ਖਤਮ ਰੱਬ ਦੇ ਕਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ
ਫੁਰਮਾਇਸ਼ ਪਿਆਰੇ ਯਾਰ ਦੀ ਸੀ
ਐਸਾ ਸਿਆਰ ਕੀਤਾ ਪੁਰ-ਮਗਜ਼ ਮੌਜੂ
ਜੇਹੀ ਮੌਜੂਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਸਵਾਰੀ ਸੀ
ਜੇ ਜੋ ਪੜ੍ਹੇ ਸੋ ਬਹੁਤ ਖੁਰਸੰਦ ਹੋਵੇ
ਵਾਹ ਵਾਹ ਸਭ ਖਲਕ ਪੁਕਾਰਦੀ ਸੀ
ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਸੀ
ਜੇਹੀ ਹੀਰ ਨੂੰ ਭਟਕਣਾ ਯਾਰ ਦੀ ਸੀ।

ਅੰਤਿਕਾ-ਪਾਠਕ ਪੜ੍ਹੇ ਕੇ ਆਪ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ
ਤੇ ਪੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਮੇਰੇ
ਦਿਮਾਗ ਅੰਦਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ
ਹਨ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਤਾਂ 'ਸੁਖਨ ਦਾ ਵਾਰਿਸ' ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ
ਕਿੱਤੇ ਪੂੰਜੂ ਕਰਨਾ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਨਾਚੀਜ਼ ਲਈ ਮੁਖਕਿਲ ਹੀ
ਨਹੀਂ ਅਸੰਭਵ ਵੀ ਹੈ।

ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਸੁਖਨ ਦਾ ਵਾਰਿਸ, ਨਿੰਦੇ ਕੌਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਸ਼ਿਆਰ ਉਹਦੇ ਤੇ ਉਂਗਲ ਧਰਨੀ, ਨਹੀਂ ਕਦਰ ਅਸਾਂ ਨੂੰ।

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਫਰੀਮਾਂਟ
(ਪੁਰਾਣੇ ਵਾਲਾ-ਮੋਹਾ) 408-857-4455

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਗੰਭੀਰ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਅੱਜ ਕਲੁਕੁ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ
ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ,
ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ
ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਤਰੀ ਖੇਤਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਅੱਜਕਲੁ ਭਿਆਨਕ ਹੜ੍ਹ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸਾਤ ਨੇ ਸਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਉਤਰਾਖੰਡ ਨੂੰ ਆਫ਼ਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਫ਼ਟ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੱਖ ਨੇ ਖਦ ਸਹੜੀ ਹੈ। ਉਤਰਾਖੰਡ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਇਲਾਕਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਇਥੇ ਸੁਨੇ ਪਹਾੜ ਚਮਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਾੜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਰਸਾਤ ਕਾਰਨ ਟੁੱਟ ਕੇ ਢਿੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਹੜ੍ਹ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਧਰ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਲਈ ਕਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ— ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣੇ ਛੱਪੜ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਘਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਲਈ ਨਹਾਉਣ ਨੂੰ ਟੋਂਕੇ ਜਾਂ ਛੱਪੜ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ ਕਈ ਬਾਵਾਂ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਬਾਵਾਂ ਤੇ ਅਜਾਈਂ ਵਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਿਸਟਮ ਹਿੱਲ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਸੋਕਾਗ੍ਰਸਤ ਖੇਤਰ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਇਹ ਕਈ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਲਬਾਲਬ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਰਿਆ ਭਰਿਆ ਖਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਹਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁਤੇ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂਨਾਈਟਿਡ) ਨੇ ਅਚਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਛੇਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਨਹਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕਮਾਂ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ 1970 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਧਰਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਨਤਾ ਦਲ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖ ਹੋਈ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਨੂੰ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਕਿਉਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ? ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਸੀ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਨਹਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕੌਣ ਪੁੱਛੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਭਵਾਨੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਪਰਤਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਦੁਧ ਧੋਤੇ ਹਨ। 1993 ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਦੰਗੇ ਕਰਵਾਏ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਰੱਜ ਕੇ ਆਂਧ ਕਰਵਾਇਆ। 1984 ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਹੱਲਸੇਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤੋਂ ਕੌਣ ਵਾਕਦ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਆਏ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੋਦ ਨੂੰ ਸੰਵੀਕਾਰ ਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੰਜੇ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੁਰਿਮ ਸੂਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਅਖਿਰ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਮੌਦੀ ਨੂੰ ਬਿਠਾਉਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਤਹਹੀਆ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਨੂੰ ਮੌਦੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਗਏ, ਪਰ ਅਭਵਾਨੀ ਕਿਉਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਏ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਨ ਅਤੇ ਅਭਵਾਨੀ ਹਿੱਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਿੱਤੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਭੂਖੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਐਨ. ਡੀ. ਏ. ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕੰਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਕੋਮੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ ਰਹੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਥਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੁਤੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੈਰੀਅਰ ਕੰਗਰਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ 1984 ਵਿਚ ਐ. ਪੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਮਾਰ ਕੇ ਕੌਮ ਨਾਲ ਹੋਏ ਧੋਤੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਗਰਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਕੌਮ ਅਤੇ ਜਾਂਦੀ ਹੀ ਯਾਦ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬੇਸੈਕ ਕੰਗਰਸ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਹਾਰ ਦਾ ਠੀਕਰਾ ਕੰਗਰਸ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਸਿਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੰਨਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਧੰਜਾਬ ਕੰਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੇਂਦਰੀ ਕੰਗਰਸ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਤ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਵਾਕਦ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧੂਤ ਵਿਚ ਗੁਆਚਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਲੈ ਆਈ ਹੈ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771, Fax 510-740-3520

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Ranjit Kandola ,Managing Editor
Cell : 530-315-1020, Yuba City

Buta Ram Joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਕਾਂਗਰਸ ਹੁਣ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕੰਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਗੱਠਨੋਤ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਗਠਨਾ ਤਮਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਫ਼ਟ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੱਖ ਨੇ ਖਦ ਸਹੜੀ ਹੈ। ਉਤਰਾਖੰਡ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਇਲਾਕਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਇਥੇ ਸੁਨੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਹੜ੍ਹ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਧਰ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਲਈ ਕਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਲਈ ਨਹਾਉਣ ਨੂੰ ਟੋਂਕੇ ਜਾਂ ਛੱਪੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕੰਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਗੱਠਨੋਤ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਗਠਨਾ ਤਮਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਫ਼ਟ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੱਖ ਨੇ ਖਦ ਸਹੜੀ ਹੈ। ਉਤਰਾਖੰਡ ਇਕ ਰੂਟੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹੁਣ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮੱਡ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਗੱਠਨੋਤ ਦੇ ਕੋਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਸਰਮੀ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਭੈਅ ਨਿਰੰਤਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਕੜ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਗੱਠਨੋਤ ਦੇ ਕੋਲ ਲੋਕ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਤਾਨੀ ਅਭਵਾਨੀ ਪਕੜ ਨੂੰ ਕੋਮੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਵਿਚ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਗੱਠਨੋਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਤਾਨੀ ਅਭਵਾਨੀ ਪਕੜ ਨੂੰ ਕੋਮੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਵਿਚ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਕੜ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਂਗ

ਸੁਰਿਦਰ ਪਨੋਆ
510-377-4197

ਰਾਵੀਓਂ ਪਾਰ ਮੇਰੇ ਤਾਂਝਣ ਦਾ ਫੇਰਾ- 2

‘ફટવા બનામ હણાં’

ਕਿਸ਼ਤ
ਤੀਜੀ

ਅੱਜ ਮੈਂ ਕਈ ਫਿਕਤਾ ਬਾਂ ਫਰੋਲੀਆਂ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੰਗ ਫਿਲੀਆਂ ਮਾਮੇ ਦੀ ਨੂੰਹ ਆ ਗਈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਟੋਪਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲ ਖੋਲਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੈ ਜੀ ਅੱਜਕਲੁ ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ, ਆਪਣਾ ਸਕੂਲ, ਨਾ ਕੋਈ ਡਰ ਨਾ ਕੋਈ ਭੈਅ, ਤੇ ਪੈਸੇ ਢੁੰਗਣੇ।

ਅਸਾ ਚਾਹ ਪੀ ਰਹ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਸਾਚਿਆ ਭਾਈ
ਐੱਜਕਲ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੁਝੀ, ਆਪਾਂ ਵੀ
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਤੱਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਬਾਬੀ ਮੈਂ

ਮਸਟਰ ਮਲਿਆ ਰਾਮ ਦਾ ਸਕਲ ਆਂ ਗਿਆ ਭਾਵੁੰ ਹੁਸ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਕਿਹੜੇ ਜਿਹਾ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਮਿਹਨਤੀ ਤੋਂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਬੰਦਿ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਮੈਂ ਅੱਜ ਜੋ ਵੀ ਹਾਂ, ਜਿਦਾਂ ਵੀ ਹਾਂ, ਇਹ ਦੇਣ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਨੀ ਪਤਾ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਨੇ, ਪਰ ਪਰਵਦਗਾਰ ਉਸ ਸਹਣੇ ਇਨਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੋਣ ਰੱਖੀ। ਮੈਂ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਸਾਥੀ ਭੀਮਾ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਭੀਮਾ ਬਹੁਤਾ ਪੜ੍ਹ ਤਾਂ ਨਾ ਸਕਿਆ ਪਰ ਸਹਣਾ ਸੁਨੱਖਾ ਮਲਵਈ ਜੁਆਨ ਨਿਕਲਿਆ। ਭੀਮੇ ਦਾ ਬਾਪ ਬਹੁਤੀ ਸਰਾਬ ਨੇ ਨਕਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਖੇਤੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਭੀਮੇ ਦੇ ਮੌਹਿਆਂ ਨੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਭੀਮਾ ਸੱਝਾਂ ਦੇ ਵੱਲ ਕਣਕ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਜੀਪ ਇਕ ਪਹੇ 'ਤੇ ਰੁਕੀ। ਇਕ ਬਾਣੇਦਾਰ ਤੇ ਚਾਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਭੀਮੇ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। ਭੀਮਾ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਕਰੇ? ਉਸ ਨੇ ਚਲਦੀ ਖਾਲ ਵਿਚ ਕਹੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਭਾਜ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿਕਾਰੀ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਭੀਮੇ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਰੱਬ ਦੀ ਮਾਰ ਲੋਕ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਭੀਮੇ ਦਾ ਪੈਰ ਖਾਲ ਵਿਚ ਤਿਲਕ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਗਿਰ ਗਿਆ। ਬੱਸ ਫੇਰ ਕੀ ਸੀ ਇਕ ਜੋਦਰਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਤੇ ਸਾਰਾ ਚੌਗਿਰਦਾ ਬਾਰੁਦ ਦੇ ਮੁਸਕ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਤੁਡ ਦੇ ਦਰਖਤ ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਘੁੰਗੀਆਂ ਤੇ ਗਟਾਰਾਂ ਤੱਤ ਤੱਤ ਕੇ ਪਰ ਮਾਰਦੀਆਂ ਦੂਰ ਉੱਡ ਗਈਆਂ। ਅੰਬਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਮੌਰਾਂ ਨੇ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਭੀਮੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਣਕ ਦਾ ਕਿਆਰਾ ਸੁਰਖ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਭੀਮੇ ਦੀ ਮਾਂ ਹਰਦੇਵ ਕੌਰ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭੀਮੇ ਦੀ ਬੇਵਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਆਟਾ ਮੰਗ ਮੰਗ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬੱਚਾ ਪਾਲਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭੀਮੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੁਰ ਸਰਹੱਦ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲੀ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੀ ਸੀ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਉਥੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਬੜੇ ਬੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੇ। ਬੜੇ ਬੜੇ ਵਾਅਦੇ ਹੋਏ ਪਰ ਮਿਲਿਆ ਕੀ? ਕਿ ਬੋਢੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਸਟੰਡਿਆਂ ਨੇ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੀਟੀਆਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਪਸੀਨਾ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ, ਭੀਮਾ ਤੇ ਬਾਵਾ ਪੱਕੇ ਦੇਸਤ। ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਵੇਂ ਹੌਲੀ ਤਰਨਾ ਸਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਗਰਜਾ ਵਿਚ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਈ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛੋ, ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਨਾ ਹਾਂ ਨਾ ਹੁੰ। ਬੱਸ ਜੀ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਉਸੇ ਵਕਤ ਇਕਾ ਬਨਾਮ ਹਲਾਲ ਦਾ ਪੁੜ੍ਹਪੜੀ ਪਾਠ ਹੋਣਾ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਜ੍ਰਬਾਨ ਨੂੰ ਹਲਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਇਕ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕੋਈ ਡਿਗਰੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣਗੀਆਂ। ਮੈਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜ੍ਰਬਾਨ ਦੇ ਬਿਲਾਫ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਰੂਰ ਸਿੱਖੋ ਇਹ ਜ੍ਰਬਾਨ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਨਾ ਵੱਡੇ। ਕਾਰ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਬੁਡਕਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਬੰਦ ਟੇਟ ਆਪ ਹੀ ਵੱਛਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤਾਂ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਕਰਿ ਰਿਹਾ ਸੀ: ਹਰ ਬੋਲੀ ਸਿੱਖੋ, ਸਿੱਖਣੀ ਵੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੱਕੀ ਦੇਖ ਕੇ ਕੱਚੀ ਨੀ ਢਾਹੀਦੀ।

ਮੈਨੂੰ ਗਾਣੇ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸੇਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਸਾਈਆਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀਆਂ ਛੁੱਕੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਮਾਸਟਰਨੀਆਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜੁਆਕਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਤਾਂ 'ਦੇਸੀ ਟੱਟੂ ਤੇ ਖੁਰਸਾਨੀ ਦੁਲੱਤੇ' ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਉਠਿਆ ਇਕ ਰੁੱਗ ਭਰ ਕੇ ਚਾਹ ਦੀ ਪੱਤੀ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਪੱਤੀ। ਸਿਰ ਫਿਰ ਵੀ ਨਾ ਹਟਿਆ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪੱਤੇ ਆਏ ਜੁੜੇ ਭਾਂਡੇ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਚਾਹ ਇਕੱਲੇ ਪੀਦੇ ਹੋ, ਅਲਸਰ ਹੋ ਜ ਅਲਸਰ। ਮੈਂ ਗੱਲ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕਲ ਤਾਂ ਬੇਤਾ ਗਰਕ ਕਰ ਰਹੇ ਨਾ ਹੋਣਾ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਤੁੰ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਰੋਨਾ ਏਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਮਾਝਾ ਹਾਲ ਹੈ।

ਉਹ ਆਪਣੀ ਭਾਬੀ ਦੀ ਪੱਤੀ ਏ ਨਾ ਤਿੰਨ ਕੁਸਾਲਾਂ ਦੀ, ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਕੁਝੂ, ਮੰਮੀ 'ਅਜ਼ ਹਮਾਰੀ ਟੀਚਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਅੱਛੇ ਬੋਚੇ ਬਣੋ। ਮੰਮੀ ਅੱਛਾ ਬੋਚਾ ਹੁੰ ਕਿ ਨਹੀਂ।' ਐਨੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਪੱਤੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਪਰ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬੱਸ ਹਲਾਲ, ਹਲਾਲ ਦੇ ਹੱਥੋਤੇ ਵੱਛਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਜੇ ਭਾਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਸਲ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀ ਮਾਖਤਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਾਣ-ਬੱਛ ਕੇ ਆਪਣੇ

ਗੱਲ, ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ
ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇ ਬਾਵਾ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਸਤਕ ਤੇ
ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਂ। ਇਕ ਕੁਝੀ ਜਿਸਨੇ ਪੰਜਾਬੀ
ਸਲਵਾਰ ਕਮੀਜ਼ ਪਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰ ਉਤੇ
ਦੁਪਟੇ ਦੀ ਥਾਂ ਉੱਠਿਆ ਹੋਇਆ ਬੜਾ ਸਾਰਾ ਟੋਪ
ਪਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਕੂਟਰੀ ਭਜਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।
ਮੈਨੂੰ ਬਾਵੇਂ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਹਮਣੇ ਭੀਮੇ ਦਾ
ਮੁੰਡਾ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੰਖਾਂ ਅੱਗੇ
ਸਾਰਾ ਪਸਮੰਜਰ ਘੁੰਮ ਗਿਆ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਕੁਝੀ
ਉਸੇ ਹੁਲੈਏ ਵਿਚ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਟੀਂ ਟੀਂ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਕੋਲੋਂ
ਲੱਘੀ। ਉਸਦਾ ਦੁਪਟਾ ਵੀ ਗਾਇਬ ਸੀ ਤੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਬੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਟੋਪ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਾਵੇਂ ਨੂੰ
ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰ ਤੇ ਟੋਪ ਪਾਇਆ ਹੈ,
ਕੀ ਇਹ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਜੱਜ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ। ਬਾਵਾ
ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਜੱਜ ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ, ਇਹ ਤਾਂ
ਮਾਸਟਰਨੀਆਂ ਨੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ
ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਤੁੰਨ੍ਹ ਜੱਜ ਕਿੱਥੋਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਬਾਵੇਂ
ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਵਾ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੋਪੇ ਦੇਖ ਕੇ ਜੱਜ ਕਿਹਾ
ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਗ੍ਲੈਂਡ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਟੋਪੇ
ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬਾਵਾ ਬਹੁਤ ਹੱਸਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਤੁਰਦਿਆਂ
ਤੁਰਦਿਆਂ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਵਾ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਚੱਲ
ਆਪਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਈ।
ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਦੁਰ ਇਕ ਗਲੀ ਦੇ ਮੌਤ, ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਘਰ ਦੇ
ਅੰਦਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਕੁੜੀਆਂ ਸਕਰਟਾਂ ਪਾਈ ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ
ਨੇ ਟਾਈ ਲਾਈ ਹੋਈ ਭੱਜਦੇ ਨੱਠੇ ਦਿੱਸੇ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ
ਬਾਵਾ ਇਹ ਕੀ? ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਇਹੀ ਤਾਂ ਟੋਪੇ ਵਾਲੀਆਂ
ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਜੱਜ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ
ਸਕੂਲ ਹੈ। ਮਾਸਟਰਨੀ ਸਾਹਮੇਂ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠੀ ਟੈਲੀਫੋਨ
ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਟੋਪਾ ਕੰਨ ਤੋਂ ਬੋੜ੍ਹਾ ਉਪਰ
ਚੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਐਨੀ ਠੰਢ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੇਸ਼ਕ ਟੋਪਾ
ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਗਰਮੀ ਕਰਕੇ ਖੁਰਕ ਮੇਰੇ
ਹੋਰੀ ਹੋਰੀ ਹੋਰੀ ਹੋਰੀ।

ਪਿਰ ਵਿਚ ਹਣ ਲਗ ਪਈ।
ਸ਼ਾਮੀ ਸੈਂ ਆਪਦੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਮੇ, ਮਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਰਸਸੀ ਫਲਿਹ ਸਲਾਮ ਹੋਈ। ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਚਾਹ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਪਰ ਮੰਵੀ ਅਜ ਪਤ੍ਰਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜ ਚਕਰਾ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਭਾਈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਝਟਕਾ ਜਾਂ ਹਲਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿ ਬੱਕਰਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੁਗਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਤਾਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਹਟਣਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਮਿਟਿਓ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅੱਲਾਹ ਅੱਲਾਹ ਤੇ ਖੈਰ ਸੱਲਾ। ਕਿਸੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੁਬਾਨ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਯਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੈਸ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉੱਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾ ਬੱਕਰੇ ਤੇ ਫੜਾ ਦਿਓ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਛੁਰੀਆਂ, ਜਿਹੜੀ ਜੁਬਾਨ ਦਾ ਇਹ ਐਨਾ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਨੇ ਬਣਾ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੱਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਧਨੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲਾਂ ਗਏ ਬੁੱਧੀਮੁਖੀਆਂ। ਕਸ ਲਈ ਲੰਗੇਟੇ, ਆ ਗਏ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ। ਬੈਸ ਜੀ ਇਕ ਦੁਸਰੇ ਤੋਂ ਮੁਹਰੇ, ਪਤਾ ਨਾ ਕਿਧਰੋਂ-ਕਿਧਰੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਆਏ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਛਿੰਟ।

ਬੱਸ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਕਸਮ ਲਈ ਕਿ ਪਿੱਛੇ ਕੁਝ ਛੱਡਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅੱਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੋ ਗਈ ਨਾ ਕਿ ਸਕਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਰ, ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਹੋਰ, ਸਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਹੋਰ ਤੇ ਅਸਲੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਠੋੜ੍ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਮ ਤੋੜਨ ਲੱਗ ਪਈ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ ਤਾਂ ਮਹਰੇ ਤੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹੇ ਸਥਾਨ ਹੋਰ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਆਉਣਗੇ, ਉਨ੍ਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੁਬਾਨ ਅਮੀਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਲਫਜ਼ ਦੀ ਜਾਂ ਸਬਦ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਓ। ਪਰ ਇਹ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਾਣ ਬੁੱਧੀ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਠੋੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਂ ਹਟਾ ਕੇ, ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ

ਸਬਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੁਬਾਨ ਦੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ, ਇਹ ਕਿਂਦੀ ਅਕਲਮੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁਬਾਨ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੱਲੀ ਹੱਲੀ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵੱਡ ਤ ਪਾਹਲਾ ਹੱਫਤ ਦ ਦਿਨਾ ਨੂੰ ਅਕਸ
ਜੰਮਾਂ, ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਫਰਾਈਡੇ
ਸੈਟਰਡੇ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸੁੱਕਰ ਤੇ ਸਨਿਚ
ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਆਲੋਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਿਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲੋਖਣਾ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਪੌਤੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਪੌਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਥੇ ਮੂੰਹ ਡੇਗ ਰਹੇ ਨਹੀਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਵਿਉਂਦਿ ਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਘਸੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਸਰੰਚਨਾਵਾਦ ਸਿਰਜਨਾਵਾਦ, ਪ੍ਰਯੋਗਵਾਦ, ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦ, ਈਂਗੜਾਵਾਦ, ਧੀਗੜਾਵਾਦ, ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹ ਵਾਦ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਆਮ ਬੰਦਾ ਇਹੋ ਜਿਤਾ ਕਿਤਾਬ ਜਿਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੁਝ ਵੀ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹ।

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਐਨੇ ਸਾਡੇ
ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਹਲਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਤਰ ਬਣ ਗਏ, ਜੀਂਦਗੀ
 ਵਾਰ, ਸੁਕਰ ਸਨਿਚਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਹਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਏ, ਕਿਤਾਬ
 ਪੁਸਤਕ ਬਣ ਗਈ। ਆਲਮੀ ਕੌਮ ਵਿਸ਼ਵੀ ਕੌਮ ਬਣ
 ਗਿਆ। ਸਲਾਨਾ ਨੂੰ ਵਾਰਸਿਕ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ
 ਸੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪਾਨ ਚਾੜ੍ਹੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ
 ਵਰਕਿਆਂ ਦੇ ਵਰਕੇ ਕਾਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ
 ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਪਰ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸੋਚ
 ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਉਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਹਲਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਕਿਉਂ
 ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ
 ਹਲਾਲ ਕਰਨ ਦਾ।

ਮੈਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗਿਆ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਟੈਂਗੇ
 ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾਟਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ
 ਨਾਟਕ ਸ਼ਾਮੀ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ
 ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਨਾਟਕ ਦੀ ਉੱਡੀਪੀ ਹੋ ਰਾ
 ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਸ ਨਾਟਕ
 ਹਦਾਇਤਕਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਏ। ਅਸੀਂ ਪਿੱਛੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿਥੋਂ
 ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਕੋਈ
 ਬਾਹਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਈ ਟੋਲੀ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ
 ਨਾਟਕ ਦਾ ਹਦਾਇਤਕਾਰ ਇਕ ਸੁੱਕਿਆ ਜਿਹਾ, ਕਿਹਾਂ
 ਹੱਡੀ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਮੈਂਨੂੰ ਬਤੇ ਇਤਫਾਕ ਨਾ
 ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ। ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ
 ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਵੈਸ਼ ਭੂ
 ਕਰ ਲਓ। ਸੂਖਸਮ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਓ।
 ਪਰੀਸ਼ਠ ਭੂਮੀ ਉਤੇ ਸੀਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰ
 ਪੋਜੈਕਟ ਕਰੁਂਗਾ।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਐਧਰ ਉਚਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇੰਨੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਤੁਰਦਾ ਬਣਿਆ। ਇਕ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਬਾਬੀ ਜੀ ਵੇਸ਼ ਭੁਸਾ ਰਹੈ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ ਮੇਕ-ਅਪ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਸ਼ਠ ਭਮੀ ਉਹ ਜੀ ਬੈਕ ਡਰੋਪ ਕਰਟਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੈ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੌਚਿਆ ਕਿ ਡਰੈਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਟਕ ਪੰਜਾਬੀ ਥੇਡਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਬੋਲ ਹੋਰ ਕੁਝ ਰਹੇ ਹੋ।

ਵੇਸ਼ ਭੁਸਾ ਨੂੰ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਏਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਿਅਾਰ ਹੋ ਜਾਓ। ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਸਜਾਵ ਕਰੋ ਤੇ ਛੇਤੀ ਕਰੋ। ਪੀਸਠ ਭੂਮੀ ਦੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਕਿੰਨ੍ਹ ਸੁਹਣਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਪਿਛੋਕੜ। ਇਸਨੂੰ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਏਂ, ਪ

ਕੌਣ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪੇ ਇੰਝ ਨਾ ਇੰਝ ਨਾ ਕਰ।

ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਹਰ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਹੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਧੀਜੀਵੀ ਤਾਂ ਹਰ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਨਾਟਕ ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਟਕ ਮੇਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਗੈਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਗੱਲ ਇੱਝ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਵੀ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਭਾਜੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਆਏ। ਸਾਇਟ ਸੈਂਟਾ ਕਲੈਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਭਾਜੀ ਦੇ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵਾਂਗੇ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਚਲੋ ਜੀ ਸਮੇਂ ਮੁਡਾਬਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਲੋਕੀ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਭਾਜੀ ਥੱਕੇ ਥੱਕੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਬਾਹਲਾ ਹੀ ਭਾਜੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਥੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਸ ਮੰਚ ਤੇ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੇ ਜੂਤਿਆਂ ਨਾਲ ਲਾਲ ਜੁਰਾਬਾਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੁਰਦੇ ਤਾਂ ਇੱਝ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸੌਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਮੀਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵੀਰ ਵਹੁਟੀਆਂ ਤੁਰਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਲਾਲ ਜੁਰਾਬਾਂ ਏਦਾਂ ਹੀ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਰਸ ਏਸ ਪਾਸੇ ਬੈਠ ਜਾਣ ਤੇ ਮਹਿਲਾਏਂ ਏਸ ਪਾਸੇ। ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਿਆ ਨਾ, ਮੈਂ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਬਾਈ ਜੀ ਕੀ ਹਿਲਾਏਂ। ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਿਲਾਏਂ ਨੀ ਮਹਿਲਾਏਂ ਜਨੀ ਕਿ ਅੰਤਤਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੇਕਰ ਬਾਈ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਜੀ ਬੰਦੇ ਏਧਰ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਅੰਤਤਾਂ ਏਧਰ ਤਾਂ ਕੀ ਘਸ ਜਾਂਦਾ।

ਪਰ ਨਹੀਂ ਜੇਕਰ ਏਦਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਗੱਲ
ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ
ਮਾਸਟਰ ਸਨ ਗਿਆਨੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ। ਇਕ ਹਿੰਦੂ
ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸਜਿਆ, ਪੱਥਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ
ਸੱਚਾ ਸੱਚਾ ਆਸਿਕਾ। ਜਿਨਾ ਵਧੀਆ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਸੀ,
ਉਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮਿਹਨਤ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਾਸਟਰ ਅਤੇ
ਇਹ ਗੱਲ ਮਨੁੱਖੜ ਨਹੀਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੀ
ਬੋਲੋ ਤਾਂ ਆਏ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਫੂਕ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੋਵੇ।
ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਦਾ ਮੁੰਹ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੀ
ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਨਿਕਲਗੀ ਨਾ ਫੂਕ। ਹੁਣ ਕਰੋ
ਮਨੁੱਖ ਦੇਖਿਆ ਭਰ ਗਿਆ ਨਾ ਮੁੰਹ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ
ਮਸਤਾਨੇ ਬੰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਕਰੋ ਬੈਲ, ਇੰਝ
ਨੀ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਭੀਖ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹੋਈਂਦੇ। ਹੁਣ ਕਰੋ ਬੈਲਦ,
ਲੱਗਦਾ ਏ ਨਾ ਕਿ ਸਾਰਾ ਮਾਲਵਾ ਮੂੰਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਗਿਆ
ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਇੱਥੇ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗਿਣਵੇਂ
ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਹਲਾਲ ਕੀਤਾ। ਜੇ
ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦੱਸੋ?

ਲਓ ਗੱਲਾਂ-ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਚੇਤੇ
ਆ ਗਈ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਏਥੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ
ਦੇ ਇਕ ਸੱਜਣ ਦਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਮੈਨੂੰ ਆਇਆ। ਉਹਨਾਂ
ਪੱਛਿਆ ਕਿ ਧਨੋਆ ਸਾਹਿਬ ਅਗਲੇ ਐਤਵਾਰ ਕੀ ਕਰਦੇ
ਹੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ
ਟਾਈਮ ਵਿਹਲਾ ਰੱਖਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ
ਵੱਡੇ ਗਜ਼ਲਗੇ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਆਪਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ
ਪਸੜਕ ਦਾ ਵਿਭੇਜਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ
ਨਿੰਮਤਰਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਈਓ।
ਟੈਲੀਫੋਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ
ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਨੇ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ
ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਰਾਂ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਵਿਮੇਚਨ,
ਸੰਦਰਭ, ਨਿੰਮਤਰਣ, ਸਭ ਸਮਝ ਜਾਏਗੀ। ਅਸੀਂ ਗੱਲ
ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ, ਜਿਸ ਮਾਂ ਨੇ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ
ਪੰਜਾਬੀ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਉਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖ
ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਰੂਮ ਕਰ ਰਹੇ
ਹਾਂ। ਇਹ ਸਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਵਡਤਣ ਨਹੀਂ, ਛੋਟਾਪਣ
ਹੈ। ਇਹੀ ਲੋਕ ਫਿਰ ਰੌਲ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ
ਕਿਤਾਬਾਂ ਘੱਟ ਵਿਕਦੀਆਂ ਨੇ। ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਸੂਰ
ਜੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ
ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦਾ
ਸਰਲਪੁਣਾ ਔਖਾ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ
ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹਲਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਛੁਰੀਆਂ ਫੜਾ
ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ। ਜੇਕਰ ਇਟਕਾ ਹੰਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਪਰ

ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਹੋਇਆ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਅੱਜ ਨਾ ਹੀ
ਕਿਸੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਟਿਆਲੇ ਸ਼ਾਹੀ
ਸਰਦਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸ਼ਾਇਦ
ਅੱਜ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਸ਼ਰੂਦ ਹੋਣਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ
ਪੁੜ੍ਹਪੜੀ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ। ਪੁਰਾਣੀ ਲੜੀ ਪਪਲੀਹੀ ਦਾ
ਧੱਡ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਚੇਡੀਓ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਗਾਣਾ
ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ:

ਪੰਜਾਬੀਏ ਜੁ ਬਾਨੇ ਨੀ ਰਕਾਨੇ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਏ,
ਹੋਇਆ ਤੇਰਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ....।
ਮੈਂ ਰੇਡੀਓ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ
ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਪਏ ਹੋ.... (ਚਲਦਾ)

ਕਿਸਤ ਨੰਬਰ- 32

ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਪਰਹਾਵੇਂ
ਵਾਣ੍ਣਾ ਪੰਜਾਬ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਏ.

ਭਟਕਣ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਪੰਜਾਬੀਓਂ

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰਧਾਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੀਂਗਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਧਰ ਖਿੱਚਿਆ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗੱਚ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਫਿਕਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜੋ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸੋਚ ਵਿਚ ਢੁਬੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਆਏ ਟੈਲੀਫ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਰਾਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਦਾ ਹਰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਤੱਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਦੇਸੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਲੈਂਡੀ। ਭਾਵ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਜੁੱਸਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਗਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨਸ਼ਬੇ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਸੋਚ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਅੱਲਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੋਲੇ ਕਰ ਦਿਓ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬੀ ਨੰਗੇ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਨੱਚਣ ਲਾ ਦਿਓ, ਬੱਸ ਕੰਮ ਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪੇ ਛੱਡ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਮਿਹਨਤਕਸ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਨਚਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਨੱਚਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ, ਬੱਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵੇਚ ਕੇ ਕੋਠੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਕਾਰਾਂ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ, ਜੀਪਾਂ ਤੇ ਬੱਕਰੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਲਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਾਹੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਐਸ ਕਰਨ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼ਾਇਦ ਹਾਲ ਅਸਾਡੀ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ ਹੋਰ ਸੁਪਨੇ ਵੇਖਣੇ ਸਨ ਸਿਰਫ ਸੁਪਨੇ। ਕੰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਪ ਸੁੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਹੋਰ ਦੀ ਹੋਰ ਹੋਈ ਕੰਮ ਹਾਲੇ ਕਿਨੇ ਕੁ ਝੱਖਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਲੇਗੀ, ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਛੱਲ ਸਕਣਗੇ। ਵਜੀਰਾਂ ਦੇ ਇੱਤੇ ਜੀਪਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜਵਾਨੀ ਤੋਂ ਅੱਧਥੜ੍ਹ ਉਮਰੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਵੇਖਣਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਨਿਉਲ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸੱਪ।

ਹਾਲਾਤ ਇੰਨੇ ਖਰਾਬ ਹਨ ਕਿ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਯੀਆਂ ਪੁੱਤਰ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਰ ਕੋਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂ? ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਇਨੀ ਬੁਰੀ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਪਲਸੇਟਾ ਮਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿਨੇ ਰਾਤੀ ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਵੇਖ ਲਵੇ, ਇਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗੱਚ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵਜੀਰ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਖੁਦ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਨਹੀਂ- ਦਲੀਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿੱਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਐਸਾ ਕਿੱਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਸਿਖਲਾਈ ਨਹੀਂ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਡਿਪਲੋਮੇ ਦੇਣ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹੇ ਮਰਜ਼ੀ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹ ਲਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੰਮ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਖਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰੇ ਹਾਲੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਤਸੀਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀਓਂ ਜੋ ਹੰਬਲਾ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮਾਰੋ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਘਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਯੀ ਬਰਬਾਦ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਹਾਥ ਦਾ ਨਾਗਰਾ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦਿਆ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਇੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਜੀਰ ਆਦੇ ਹਨ, ਪੁੱਛ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਕਰੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਡਿਗਰੀਆਂ ਲੈਣ ਮਗਰਾਂ ਕੀ ਕੰਮ ਦਿੱਦੇ ਹੋ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਡੈਕਟਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹੋਰ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹੋ ਜਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅੱਜ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਵਜੀਰਾਂ ਦੇ ਨਿਆਣੇ ਤਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ

ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਸੁਪਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੰਗੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਕੇ ਤੁਸੀਂ ਮਨਿਸਟਰ ਤਾਂ ਬਣੋਗੇ ਹੀ। ਜੇ ਚੰਗੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਹੋਵੋਗੇ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਵੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੇਗੇ।

ਪਰ ਆਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕਿਥੇ ਪੜ੍ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ ਅੱਖਰ ਕਾਲੇ ਕਰਨੇ ਸਿਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਦੇ ਲਈ ਗੁੰਡੇ

ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੜ੍ਹਨਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ, ਕੰਮ ਉਹ ਕੋਈ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ, ਬੱਸ ਸਮਝ ਲਵੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਪਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਮਨਿਸਟਰਾਂ, ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਿਫਾਜ਼ਤਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਾਣ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਦੋ ਟੁੱਕਰ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਬਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਕਾਲਖ ਜੋ ਜਿੰਦਗੀ ਭਰ ਉਹ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਅਪਣੇ ਮੁੰਹ ਤੇ ਪੋਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਛ ਨੂੰ ਚੈਨ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ। ਜਿਸ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਉਸ ਅੱਲਾਦਾ ਦੇ ਜੰਮਣ ਵੇਲ ਖ਼ਬਰੇ ਕਿਨੇ ਮਣ ਲੜ੍ਹ ਵੱਡੇ ਸਨ ਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤ ਮਿੱਤਰ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਗਟਕ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀਓਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਭੁਲ੍ਹੇ ਬੇਂਦਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਤਿਆ। ਸਿੰਨੀ ਵਿਚ ਗੀ ਡਿੱਗੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਧੋ ਕੇ ਨਵੇਂ ਨਕੇਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਜਾ ਲੱਗੇ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਪੈਲੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਠਾਰ ਦਿਓ। ਪਿਛਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਦੀ ਧੋਂ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖ ਲਵੇ। ਇਹਨਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਵਜੀਰਾਂ ਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਲੀਆਂ ਪੀਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੰਵਾਰਨਾ।

Balbir Singh M.A.
Tel : 510-938-7771

“ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬੱਚ ਕੇ ਬਈ”

- ਯੁੱਪਵੀਰ ਸਿੰਘ

“ਕਾਂਡ” ਇਕ ਐਸਾ ਖਤਰਨਾਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਸੀਨੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜੋਸ਼ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਨਾਲ ਕਾਂਡ ਕਾਂਡਾਂ ਬਾਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਸੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਐਸ. ਐਸ. ਐਸ. ਕਾਂਡ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਰੁਕਾ ਹੈ, ਐਸ. ਐਸ. ਐਸ. ਮਤਲਬ ਮਲਟੀਡੀਆ ਮੈਸੇਨਜਿੰਗ ਸਰਵਿਸ ਨੇ ਕਿ ਮੋਬਾਇਲ ਦੇ ਕੈਮਰੇ ਜਾਂ ਸਪਾਈ ਪੈਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਆਡੀਊ ਵੀਡੀਓ ਰੀਕਾਰਡਿੰਗ ਨੂੰ ਸੂ ਟਿਊਬ ਤੇ ਚਾਡ ਕੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਵੱਲ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕਾਂਡ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਡੀਓ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਐਸ. ਐਸ. ਕਾਂਡ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੁਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਹ ਆਡੀਓ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੇ ਨੈਟਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਬੈਗ ਸਮੇਤ ਮੋਬਾਇਲ ਜਾਂ ਲੈਪਟਾਪ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਬੈਗ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਮੋਬਾਇਲ ਜਾਂ ਲੈਪਟਾਪ ਦਾ ਜਿਆਦਾ ਫਿਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਫੋਨ ਤੇ ਹੀ ਕੀ ਕਾਫ਼ੀ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਦੋ ਬੰਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੀਜੇ ਬਾਰੇ ਖੱਲ ਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੁਝ ਵੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੁਝ ਵੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੁਝ ਵੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰੁਜ਼

ਸੁਖਵੰਤ ਸੁੱਖੀ ਭੀ ਜੇ ਮਿਥੂਜੀਕਲ ਗਾਉਪ

Sukhwant Sukhi DJ Musical Group

ਸਿੰਗਰ

1. ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਸੁੱਖੀ (ਸਿੰਗਰ)
2. ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ
3. ਪਰੀਤਮ ਬਰਾੜ

Hits of sukhwant sukhi
cd released

ਜਾਗਰਣ, ਵਿਆਹ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਲੇਡੀਜ਼ ਸੰਗੀਤ ਵਾਸਤੇ

ਬੁਕਿਂਗ ਲਈ
ਸੱਪਰਕ ਕਰੋ**408-500-7483**

ਫੇਮ

ਘੱਗਰੇ ਦੀ ਵੇ ਲੌਣ ਭਿੰਜਨੀ
ਕਹਿੰਦੀ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਦੁਖਦਾ
ਨੱਚ ਪੰਜਾਬਣ ਨੱਚ
ਮੈਂ ਬੋਤਲ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਣੀਆਂ
ਐਵੇਂ ਨਾ ਪ੍ਰੀਤੇ ਨੀ ਸਲਾਮਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ

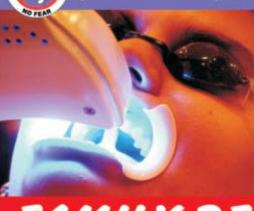
ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਸੁੱਖੀ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਲ

ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਇੰਡੀਅਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹੋ

M.K Nijjar DDS

Ruchi Nijjar DDS

NO SHOTS, NO DRILL, NO PAIN!

- Esthetic Crowns, Bridges & Dentures
- Teeth Whitening-Oral Surgery
- Root Canal Treatments
- Treatment & Prevention of Gum Disease

FAMILY DENTISTRY**COSMETIC DENTISTRY****New Patients & Children Welcome****510-794-7058**

(Across from Washington Hospital & Bart) 1895 Mowry Ave. Ste 104 Fremont

www.drnijjar.com

New Introducing
Chaat Corner

Raja King of Sweets Now Presents

Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT
- GOL GAPPÉ (PANI PURI)
- FALUDA KULFI
- KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

Phone : (510) 489-9100

FARMERS

ਆਟੋ, ਘਰ, ਬਿਜ਼ਨਸ, ਲਾਈਫ਼ ਇਸ਼ੋਰੇਂਸ ਚੰਗੇ ਭਾਅ ਉੱਤੇ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ
ਦਾ ਮੰਕਾ ਦਿਓ, ਸਹੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਸਹੀ ਇਸ਼ੋਰੇਂਸ ਕਰਵੇਜ ਲਈ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੋ ਜਾਓ

- Auto
- Home
- Life
- Umbrella
- Business Work Comp.

Gurcharan Singh Mann
Insurance Agent
Lieence # 0C 70672

Duabba Insurance Agency

2450, PERALTA BLVD. SUITE 120, FREMONT, CA-94536

Ph. : (510) 797-7989**Fax : (510) 794-7398**

Visit us@farmers.com

ਪਾਲਿਸੀ (ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ, ਜੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ) ਸਿਰਫ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੈ।

**Cosmetic &
Family
Dentistry**

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Start from \$ 2850 Off

Call for Details

Straighten Teeth
Without Wires

Charanjit S Uppal

D.D.S.

**FREE TEETH WHITENING
X-RAY & CLEANING YOUR INSURANCE
COVER THESE SERVICES**

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

Not Valid with
any other offer

Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted

ਦੇਦਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਮੁਫ਼ਤ

ਸਫ਼ਾਈ ਤੇ ਐਕਸ-ਰੇ,
ਇਸ਼ੋਰੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਹੀ
ਭੁਗਤਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

1191 W Tennyson Rd.
Suite 4, Hayward, CA
510-786-1780

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

www.uppal dental.com

MOGA TRUCK SERVICE CENTER

OWNED AND OPERATED BY MOGA WHOLESALE

MOGA
TRUCK SERVICE CENTER
Tire - Alignment - Oil - Lube - Brakes - Truck Wash
(559) 486-6000 or 486-8686

All Tires are Available at Wholesale Best Price

Best Quality Best Service

**Michelin, Bridge Stone, Firestone
Goodyear, Yokohama, Toyo,
Hankook, BF Goodyear,
Ohtsu, Summoto**

Ph. (559) 486-6000
Ph. (559) 486-8686

TRUCK TIRES
WHOLESALE TIRE DEPOT-OPEN TO PUBLIC

Open 6 days a week
Monday-Friday 8.00 Am-10.00 Pm
Saturday 9.00 Am- 5.00 Pm.

Following Services are available on this location:

- * Truck Alignment - Truck Tire Balance & Installation
- * Oil, Lube & Filter
- * Breaks- Drums & Seals for all Truck & Trailers Installed
- * Truck wash will be available soon

* We can help you in emergency time

Come & Visit us at
3846 South Front Ave. FRESNO, CA 93725
Intersection (Golden State & Central Ave)

ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਗਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ 11 ਅਗਸਤ, 2013 ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਫਰਜਨੋ- ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਦੀ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ 9 ਜੂਨ ਨੂੰ ਫਰਜਨੋ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਮੈਬਰਾਂ ਤੇ ਹਮਦਰਦਾ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਮਾਲ ਸਮੂਹ ਮੈਬਰਾਂ ਨੇ ਫੋਰਮ ਵਲੋਂ ਮਾਰਚ 23 ਅਤੇ 24 ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਪਿਛਲੇ 13 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਲਾਨਾ ਮੇਲੇ ਲਗਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਜਿਉਦਾ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋ ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ 100 ਵਾਂ ਵਰੇਗੰਡ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੇ ਪੈਨਲ ਵਿਚ ਡਾ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਿੰਜਣ ਸਿੰਘ ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਨਜ ਪਣੂ ਸਮਾਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਭਾਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਉਮਰ ਦੇ 40

ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਸਾਰੇ ਮੈਬਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਲਈ ਮਿਲੇ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪਰਗਟ

ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰੀਡਰਾਂ ਹੋਸਟਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀ ਸੰਗੀਤ ਐਡ ਡਾਂਸ ਅਕੈਡਮੀ ਅਤੇ ਹੋਅਰ ਮੀਡੀਏ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਫੋਰਮ ਦਾ ਸਾਥ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫੋਰਮ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜੋ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 11 ਅਗਸਤ 2013 ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਗਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਗਰਾਂ ਜੋ ਆਜਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਚੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਨੇ 1909 ਵਿਚ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਆਫੀਸਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਫਾਸ਼ੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੰਮਿਆ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਬੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਫੋਰਮ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ

ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲਾ ਸੌਂਦਾ ਦਿਤਾ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਰੰਗ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਇਲਿਆਸ ਘੁੰਮਣ ਸਨਮਾਨਿਤ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਬੇ-ਏਰੀਆ ਵਿਚ ਲਹਿਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਲਿੰਪੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਈ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਹਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਇਲਿਆਸ ਘੁੰਮਣ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਭਰੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਰੰਗੇ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ ਵੱਲੋਂ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਪੱਤ ਨੂੰ ਅਦਬ ਨਾਲ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਦਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਾਫੀ ਦਿਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਵਧਾਈ।

ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਭੰਗੜਾ ਅਕੈਡਮੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਨਮਾਨ

ਨਿਉਆਰਕ- ਬੀਤੇ ਦਿਨਾਂ ਸ੍ਰੀ ਇਲਿਆਸ ਘੁੰਮਣ ਇੱਥੋਂ ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਭੰਗੜਾ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਇੱਥੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਇਲਿਆਸ ਘੁੰਮਣ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂਬੂਰੂ ਹੋ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ. ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਲੀ ਧਨੋਲਾ ਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਡਾ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇ ਲਾਲੀ ਧਨੋਆ ਹੁੰਦਾ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਓ ਆਇਆ ਕਿਹਾ।

ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਲਈ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਬਿੱਲਾ ਸੰਪੇਤਾ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਠੀ, ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ, ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੀਡਸਾ, ਸ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ, ਸਿਆਸਤ ਸਿੰਘ ਜੰਮ੍ਹ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਆਏ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਾਲੀ ਧਨੋਲਾ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਬੀਤੇ ਵੀਰਵਾਰ 6 ਜੂਨ 2013 ਨੂੰ ਲੋਗਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਆਨੱਰਜ ਕਾਨਵੋਕੇਸ਼ਨ ਵਿਚ 230 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲੋਗਨ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਨਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਮਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 230 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 14 ਵਿਦਿਆਰਥੀ (6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 14 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 8 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਲੋਗਨ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਸ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਇਕ ਇਰਾਨੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ

ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਲਗਾਉ ਰਹਿਆ ਕਲਾਸ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬੱਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਇਸ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਹ ਉਤੇ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਦੋ ਵੇਰਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਅਤੇ ਖੇਡ ਭਰਪੂਰ ਪਰਿਚੈ (ਪਰੈਜ਼ੈਨੋਸ਼ਨ) ਦਿਤਾ ਸੀ।

Bhogal Dental Group

**Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment**

Dr. Raja Bhogal

**37070 Newark Blvd, Suite C
Newark, CA 94560**

**510-797-2840
drraja@rbhogaldds.com**

ਖਾਤ ਕਮਾਇਆ! ਹੱਥ ਕੀ ਆਇਆ?

ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਸੀ ਦਾਸਤਾਨ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਧਿਠ-ਭੂਸੀ ਦੀ ਵਾਕਫੀ ਦੇਣ ਵਿੱਤ ਅਪਣੇ ਨਿਜ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਅਖਬਾਰਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਆਦਤ ਨੂੰ ਸੰਨ 2004 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਚਲੇ ਆਉਣ ਕਾਰਨ, ਢੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਲਈ 'ਬ੍ਰੋਕ' ਲੱਗ ਗਈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮੱਗਰੀ ਭੇਜਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਰੁਟੀਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵਿਦਵਾਨ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਥਾਪਤ ਲਿਖਾਰੀ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਮੈਂ ਭਾਈ ਲਾਲੋਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਏ ਗਏ ਸਿੱਖ ਫਲਸ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ-ਨੁਮਾਂ-ਲੇਖਕ ਜਰੂਰ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਵਧਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਨਿਘਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੰਡੂ ਕੇਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅਕਸਰ ਅਖਬਾਰੀ ਕਾਲਮ-ਨਵੀਸਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪਛਾਣ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛਾਪ ਜਿਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਠਕ-ਜਨਾਂ ਦੇ ਮਸਤਿਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਲੇਖਕ ਦਾ ਇੱਕ ਬਿੱਖ ਉੱਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ 'ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਲੇਖਕ' ਦਾ ਲੇਬਲ ਲੂਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮਿਲੇ ਭਰਵੇਂ ਹੁੰਘਾਰੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਪਾਠਕ ਮੈਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਨੇਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖ' ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਅੰਦਰੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਕਦੇ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ' ਬਣਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੋਸੋ-ਬਾਜੀ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਖਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕ ਵੀਰ-ਭੈਣਾ, ਮੈਂਥੋਂ ਅਕਸਰ ਧਾਰਮਿਕ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਜੰਮਣ-ਭੋਈਂਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਹੋਰਵਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਕਈ ਸੱਜਣ, ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਰਕ ਸੰਕਟਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵੀ ਫੋਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੀਤੀਆਂ ਹੱਡ-ਬੀਤੀਆਂ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਦਾ ਫੇਨ ਆਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੇ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਬੋਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਲੇਖਤਾਂ ਦੀ ਤਰੀਫ਼ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬੀਮਾਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇੱਕ-ਅੱਧ ਦਿਨ ਲਈ ਆ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਮੈਂ ਸਸੋ-ਪੰਜ ਜਿਹੀ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਛੱਟਣਾ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਸਹਿਰ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸੌ ਫਲਾਰ ਦੀ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟ ਲੱਗਣੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਫੋਨ 'ਤੇ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਸੁਝਾਅ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਨਿਜੀ ਰੂਪ 'ਚ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮਾਈਕ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਤਾਤਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਹਵਾਈ ਟਿਕਟ ਭੇਜਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਥੇ ਜਾਣ ਲਈ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਨਾ ਮੰਨਿਆਂ। ਜੱਕੋ-ਤੱਕੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕੀਤੀਆਂ ਮੈਂ ਟਾਲਾ-ਬਾਲਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਦੋ

ਪਾਸਾ ਪਲਟ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਮੀਆਂ ਮੁਹੰਮਦ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਾਰਫ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੀਆਂ ਨਵਾਜ਼ ਸਰੀਫ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਸਖ਼ਸ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਉਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਰਾਜ ਪਲਟੇ ਦੌਰਾਨ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਸ਼ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਕਈ ਮੌਜੂਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਰਸਮੀ ਵਾਅਦੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ।

ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇੱਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਰੁਤਬਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਜ਼ਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 11 ਮੰਤੀ ਦੀਆਂ ਚੁਣੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ (ਐਨ) ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਰਜ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਨਜ਼ੀਰਾਬ ਅਤੇ ਗਵਾਦ ਵਿਚਕਾਰ ਰੇਲਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਤਿੰਨ ਬਾਅਦ ਫੇਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ।

ਕੀਤੀ ਵਾਰ ਰੱਬ-ਸਬੰਧੇ ਹੀ ਐਸੇ ਹੈਰਾਨ-ਕੁਨ੍ਨ ਮੌਕਾ-ਮੇਲ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੰਦਾ ਸੋਚਦਾ ਹੀ ਰਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਦੋਅ-ਚੁਕਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਉਦੇਂ ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਬੀਬੀ ਦੇ ਫੋਨ ਤੋਂ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ, ਉਸੇ ਸਹਿਰ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਦੇ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਬੀਬੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ 'ਈ-ਮੇਲ' ਰਾਹੀਂ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵੀ ਆਖ ਦਿੱਤਾ! ਚੌਂਕ ਕਿਵਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਬੀਬੀ ਦਾ ਫੋਨ ਆਏ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਗੱਲ ਦੀ ਤੀਜੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸੁਕਰਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਲੋਂ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਉਣ। ਬੀਬੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਾ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆਂ ਹੋਇਐ, ਇਹ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਭ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ ਲੱਖ ਨਾਲ ਫ਼ੈਥੀ ਤੁਹਾਡੀ ਰਿਹਾਂ ਨਿਹਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਧੀਏ ਐਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਾ ਦੇ। ਤੇਰਾ ਪੁੰਨ ਹੋਉਗਾ! ਵੀਰ ਜੀ, ਤਾਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੇਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ!

-ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ 'ਦੁਪਾਲਪੁਰ'

ਉਪਰੋਕ਼ਥੀ ਗਹਿਰੇ ਸਦਮਿਆਂ ਕਾਰਨ ਪਿਉ ਹੁਣ ਨਾ ਜੀਓਇਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਨਾ ਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਡੋਜ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦੇ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਕੱਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹੀ ਹਾਇ ਹਾਇ ਕਲਾਪ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - "ਦਾਤਿਆ, ਇਹ ਕੀ ਬਣ ਗਿਆ?" ਦੁਖਿਆਰਨ ਬੀਬੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਾ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆਂ ਹੋਇਐ, ਇਹ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਭ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ ਲੱਭ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਿੱਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ ਲੱਖ ਨਾਲ ਫ਼ੈਥੀ ਤੁਹਾਡੀ ਵੋਟ ਨਿਹਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਧੀਏ ਐਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਾ ਦੇ। ਤੇਰਾ ਪੁੰਨ ਹੋਉਗਾ! ਵੀਰ ਜੀ, ਤਾਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੇਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ!

"ਮਿਲਾਏ ਫਿਰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ?" ਮੈਂ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਆਖਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਧਰੋਂ ਕਿਸੇ ਬੀਮਾਰ ਦੇ ਹੁੰਗਿਆਂ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਮੈਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾਰ ਬਾਪੁ ਹਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਜਾ ਵੱਡੇ। ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਸਿਰਾਹੋਣੇ ਦਾ ਵਾਸਣਾ ਦੇ ਕੇ ਬਿਨਾਉਦਿਆਂ, ਬੀਬੀ ਨੇ ਉੱਚੀ ਦੇਣੀ ਦੇਣੀ ਮੈਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦੇਖ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਿਆਇਆਂ ਵਾਂਗ ਰੋਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਪਾਸੋਂ ਪੰਜ ਛੋਲੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਖਾਧੀਆਂ।

ਮੈਨੂੰ 'ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਿਆ' ਪੁੱਛ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕੋਲ ਪਈ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਹਿਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਧੀ ਨੂੰ 'ਜਾਹ ਕੁਡੇ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਅਧੀਂ ਧੋਣੇ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਅੱਖ ਸੋਖ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜ

ਯੂ. ਪੀ. ਏ. ਦੀ 'ਕਾਕਾਮੀ' ਦੇ 9 ਵਰ੍ਹੇ

ਯੂ. ਪੀ. ਏ.-2 ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ 4 ਵਰ੍ਹੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਈ ਹਨ। ਯੂ. ਪੀ. ਏ. ਨੂੰ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਇਆਂ 9 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਨੇ ਰਾਜਗ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 2004 'ਚ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਉਦੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਰਾਜਗ ਦੀ 1999 'ਚ ਹੋਈ ਵੱਡੀ ਜਿਤ ਅਜੇ ਵੀ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਤਾਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਵਜ਼ਪਾਈ ਵਰਗੇ ਹੰਦੇ ਹੋਏ ਨੇਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 'ਇੰਡੀਆ ਸ਼ਾਈਨਿੰਗ' ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਰਾਜਗ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਬਿਨਾਂ ਸੱਕ ਰਾਜਗ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਣਥੱਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਸ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ 1971 ਅਤੇ 1979 'ਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਰਗ ਸੀ।

ਇਹ ਸੋਨੀਆ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਮੰਨੋਜੇਤ ਸਾਮਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਅਚਾਖ ਮਾਨਿਆਂ 'ਚ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਗੱਠੋਂ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਯੂ. ਪੀ. ਏ. ਨੇ ਇਕ ਬਿਹਤਰ ਤਸਵੀਰ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਪੈਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਪਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਬਣੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਆਪਣਾ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਗੁਆਇਆ ਸੀ।

ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਯੂ. ਪੀ. ਏ. 2009 'ਚ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂੰ ਕਰਾਰ (ਜੋ ਸਾਂਝੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਨੇ ਯੂ. ਪੀ. ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਹਮਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ) ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਯੂ. ਪੀ. ਏ. ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧ ਤੋਡ ਲਈ ਪਰ ਯੂ. ਪੀ. ਏ.-1 ਦੀਆਂ ਗਰੀਬ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ

ਇਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਜਿੱਤਣ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਰੂਪ 'ਚ ਇਸ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਥਿਰ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੋਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਹ ਸਥਿਰਤਾ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀ। ਇਹ ਵੋਟਿੰਗ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸੀ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਤਾਂਹ ਚੁੱਕਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਅੰਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਰਗੇ ਕਈ ਸੂਖਿਆਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਨਰੋਗ ਵਰਗੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਫਸਲ ਵੇਛਣ 'ਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਮਿਲੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਇਕ ਕਾਰਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਦਿਹਾਤੀ ਖੱਤਰਾਂ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਜਿੱਤਣ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ 'ਚ ਸਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

2009 ਤੋਂ 2013 ਤੱਕ ਮਨਮੋਹਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਐਸਤਾਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਾਢੀ ਘੱਟ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਯੂ. ਪੀ. ਏ. ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਹਿਰਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਢੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਚਨਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਦਿਹਾਤੀ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਸਿਹਤ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ, ਮਹਿਲਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮ। ਇਸ ਨੇ ਸਥਾਨਿਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਓਨੋਂ ਹੌਂ ਅਹਿਮ ਉਪਾਖ ਕੀਤੇ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਆਇਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਚੋਣ ਮਹੱਤਤਾ ਬਹੁਤ ਘਟ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਨਿਭਾਉਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਈ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਨੇ ਯੂ. ਪੀ. ਏ. ਸੇਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਹਮਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਯੂ. ਪੀ. ਏ. ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧ ਤੋਡ ਲਈ ਪਰ ਯੂ. ਪੀ. ਏ.-1 ਦੀਆਂ ਗਰੀਬ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਹ ਇਕ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੇ ਕਈ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਛੁਹਣ ਲੱਗੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਮੁੜੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਗੱਠੋਂ 'ਚ 2014 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਥੱਡ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਿਹਚਾ ਅਟੁੱਟ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੌਕ ਹੇਠ ਆਪਣੇ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪੀ. ਐਮ. ਓ. ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਠੇਸ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਖੂਬ ਉਛਾਲਿਆ।

ਜੇ ਯੂ. ਪੀ. ਏ.-2 ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਆਖਰੀ

ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨ-ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਨੀਤੀਆਂ ਨਹੀਂ

ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਧਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁਸੇ ਅਤੇ

ਨਾਚਾਗੀ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ 'ਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ

ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ

ਸੰਕਲਪਨ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

-ਸੁਮਿਤ ਚੱਕਰਵਰਤੀ

HIMMAT AUTO SERVICE & REPAIR SHOP

To repair of
Pick-Up Truck, Cars
(Japanese-American)

Open
Monday-Saturday
8 AM to 6 PM

- * Oil Change
- * Clutch
- * Tire Service
- * Brakes
- * Tune-ups
- * Transmissions
- * Timing Belts

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜਾਪਾਨੀ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾਨੀ ਗੱਡੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ

ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

921 West "A" St. Hayward, CA 94541

Ph: 510-264-1600, Cell: 510-861-1797

For further
queries contact

Ruby

ਮਹਿੰਦੀ-ਮੇਕਾਪ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

(650) 669-0281,

(408) 400-0629

sahelius@yahoo.com

Naz Beauty Salon

460 E. Persian Dr., Sunnyvale, CA - 94089
Tel: (408) 400-0629 / (650) 669-0281
www.nazbeautysalon.com

KHALSA RADIO

ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

"Independent Voice"

24

ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਰਕਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹੈ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ

30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2013 ਨੂੰ ਜਨਗਣਨਾ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਅੰਕਤਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜੋ 2001 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਦੌਰਾਨ 12.7 ਕਰੋੜ ਸੀ, ਹੁਣ ਘਟ ਕੇ 2011 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਦੌਰਾਨ 11.8 ਕਰੋੜ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ 90 ਲੱਖ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਜ਼ ਇਸ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2466 ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸੰਨ 1971 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅੰਕੜਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟੀ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਜੂਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਧਾ ਰੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਨ 1971 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2011 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਦੇ ਅੰਕਤੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟੀ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ/ਦਰਬਾਰੀ / ਜੁਗਾਡੀ ਅਰਥ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤਰ ਦੇ ਗੜਬਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਘਟਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਭ ਸ਼ਗਨ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਥੋੜਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਸੁੱਧ ਅਮਦਨ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਸਾਲ 1991 ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਨਿਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ 'ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ' ਨੇ ਤਾਂ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਉਪਰ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਘਟੇ ਵਾਲਾ ਧੰਦਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਨ 1965 ਦੌਰਾਨ ਖੇਤੀ ਕੀਮਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਚੋਣਵੀਆਂ ਖੇਤੀ ਜਿਨਸਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ

ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਮਾਈਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਈ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਮਾਈਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨਾ ਇਸ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਮਾਈਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਅਜਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੁਨਾਫੇ (ਲੁਟ) ਕਮਾ ਕੇ ਉਸਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸਨੂੰ 2008 ਵਿੱਚ ਸੁਰੂ ਹੋਈ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੋਰਾ ਲੱਗਣਾ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤੀ ਸੁਖਾਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਛੋਟੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੋਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਮੰਗਵਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆ ਉਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਠੁਠਾ ਫਤਨ ਵਰਗੀ ਨੋਬਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸਰਤਾਂ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਪੀ.ਐਲ. 480 ਅਧੀਨ ਅਨਾਜ ਮੰਗਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖਲਾਸੀ ਦਿਵਾਈ, ਉਥੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੁਜੇ ਵਰਗਾਂ (ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਛੋਟੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ) ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਹੀ ਵਿਗਾਡ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਨ 1970 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਕੁਝ ਚੋਣਵੀਆਂ ਖੇਤੀ ਜਿਨਸਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਸਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਡ ਚੋਣਵੀਆਂ ਖੇਤੀ ਜਿਨਸਾਂ ਯਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਨਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖੇਤੀ ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਗਿਣਨ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਆਂਸਤ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਉਚੀਆਂ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾਤੀ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ 2010-11
 ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਉਤਪਾਦਨ
 ਲਾਗਤ 1700 ਰੁਪਏ 35 ਪੈਸੇ ਅੰਕੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮ
 ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ
 ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਰੀ
 ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਾਗਤ 1613 ਰੁਪਏ ਹੈ ਪਰ ਇਸਤੋਂ
 ਬਾਵਜੂਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲ 2013-14 ਲਈ ਕਣਕ

ਦਾ ਘੱਟ-ਘੱਟ
ਸਮਰਥਨ ਕੀਮਤ
ਸਿਰਫ 1350 ਰੁਪਏ
ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਇਟਲ ਤੈਂਕ
ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਹੋ
ਬਸ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰ
ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਚੌਣੀਵਾਂ
ਖੇਤੀ ਜਿਨਸਾਂ ਦੀਆਂ
ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ
ਕੀਮਤਾਂ ਤੈਂਕ ਕਰਨ ਵੇਂ
ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼
ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ
ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ 1991 ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ-ਮੁਕਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੇਲਗਾਮ ਮੰਡੀ ਵਾਲੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਕੁਝ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰੈਲ 2010 ਤੋਂ ਕੰਟਰੋਲ-ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਡੀ.ਏ.ਪੀ. ਖਾਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਕਰੀਬਨ 3 ਗੁਣਾ ਅਤੇ ਮਿਉਰੋਟ ਆਫ ਪੋਟਾਓ ਖਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਹੁਕਮ ਹਰੇਕ ਮਹੀਨੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਾਪਾਰ ਸੰਸਥਾ, ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਰਮਾਇਦਾਰ ਉਨਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਬੱਲੇ ਨਾਮਾਤਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਖੇਤੀ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਉਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਕੁਹਾਤਾ ਫੇਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਨਾਜ ਦੀ ਬੁਝੌਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਉਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਗਈ 'ਖੇਤੀ ਦੀ ਨਵੀ ਜੁਗਤ' ਵਿੱਚ ਮਸੀਨਰੀ ਅਤੇ ਨਦੀਨਾਸ਼ਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸ਼ਕ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਰੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਛੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਾਲ 2011 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਾਹਕੇ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ 'ਖੇਤੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜੁਗਤ' ਅਪਨਾਉਣ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਦਿਨ ਘਟਣ ਦੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਦਿਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਣਾ ਸਭਾਵਿਕ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਸੁਧਾਰ ਆਮਦਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਕਾਰਪੋਰੇਟ-ਪੱਖੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਕਾਫੀ ਉਚੀ

ਪਰ ਇਹ ਆਰਮਿਲ ਵਿਕਾਸ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜਪੁਰੋਤੇ

ਪਰ ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਅਤੇ ਸਰਮਾਈਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫੇ ਲਿਆਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਹ ਰੁਜ਼ਗਾਰ-ਰਹਿਤ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਉਜਾਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਜੋ ਖੇਤ ਮਜ਼ਜ਼ੂਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗਿਕ/ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਮਜ਼ਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਗਠਿਤ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੀਆਂ ਅਨਿਸ਼ਚਤ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਭੱਲਦੇ ਹੋਏ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਵੀ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਖੇਤ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ-ਨਿਜੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਅਰਥੀ ਉਠ ਜਾਂ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਨਿਜੀ ਮਾਲਕੀ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤਾਂ ਘਟਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਹਿਣ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਰੋਤਾਂ 'ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਡਾਇਟਾ ਖੇਤੀ ਉਪਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਣੀ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਭੱਲਣ ਲਈ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਿਆਜ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਦਰਾਂ ਵਸੂਲਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਪੀਤਣ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਕਰੋਪੀਆਂ ਮੈਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗੁਣਾ ਮੁਆਵਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਆਵਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੀ ਇਸ ਉਪਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਸਬੰਧੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤੀ ਦੇ ਵਧਣ-ਫੁਲਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਜਾਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ/ ਦਰਬਾਰੀ/ ਜੁਗਾੜੀ ਅਰਥ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤਰ ਦੇ ਗੜਬਣੀ ਨਤੀਜਾ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਐਨਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹੋਏ ਬੱਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਉਜਾੜਾ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਉਪਰ ਜਨਸੰਖਿਅਤਾ ਦਾ ਦਬਾਅ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਕਾਲ ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਹੁਨਰਮੰਦ ਅਤੇ ਸਾਧਨ-ਸੰਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਲੋਕ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਪੱਖੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ, ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਇਸਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਉਪਰ ਮੁੱਕੰਮ ਹੋਕ ਲਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੋਰੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਣ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਲ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਲਹਿਰ

ਤਿੰਸ ਸੰਸਾਰ ਕੱਪ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ
ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ
ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅਫਗੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਗੋਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ
ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਖੱਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ
ਸਰਕਲ ਸਟਾਈਲ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਤੇ ਸਰਕਲ ਕਬੱਡੀ ਮਕਬਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਿਡਾਰੀਆਂ 'ਚ ਕਬੱਡੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ
ਰੁਚੀ ਵਧਾਉਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ
ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਲ ਸਟਾਇਲ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਰੌਸਨ
ਹੈ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਏਸ਼ਿਆ ਤੋਂ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ
ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਦ੍ਰਸ਼ਟਿ-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ
ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਹਨ।

ਕਬੱਡੀ ਸਰਕਲ ਸਟਾਇਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਾਲੇ ਅਫਰੀਕੀ ਤੇ ਗੋਰੇ ਯੂਰਪੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੋ ਕਬੱਡੀ ਕੋਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਬੱਡੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ 'ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਕੋਚਿੰਗ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਥੇਡਾ ਨੂੰ ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ ਸੀਏਰਾ ਲਿਓਨ ਤੇ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਵਿੱਚ 2012 ਵਿੱਚ ਕਬੱਡੀ ਸਿਖਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਦਰਸ਼ਕ ਕੀਲੇ ਹਨ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸੰਸਾਰ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੂਲ ਦੋ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਰਾਨ ਅਰਜਨਠੀਨਾ, ਸਕਾਟਲੈਂਡ, ਸੀਏਰਾ ਲਿਉਣਾ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰਤੱਲਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖਿਡਾਰੀ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਹਨ। ਨੈਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਫਰੀਕੀ ਕਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸਪਿਰਟ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਥਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੈਲਨਸ ਮੰਡੇਲਾ ਦਾ 27 ਸਾਲਾ ਕੈਂਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਡਣ ਦੀ ਰਚੀ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ।

ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ ਸੀਏਰਾ ਲਿਓਨ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਨੇ ਹੁਸਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਬੱਡੀ ਨਾਲ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ' ਤੋਂ 'ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਰੇ ਲਾ ਕੇ ਕਮਲ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਕੇ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਚ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ ਕਬੱਡੀ ਸਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੁੱਗਰੀ ਤੋਂ ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਯਾਤਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਸਾਰ ਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੀਏਰਾ ਲਿਓਨਾ ਵਾਂਗ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਘਾਲਾ,
ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰਭੂਲਤ ਹੋ
ਰਹੀ ਹੈ। ਸੀਏਰਾ ਲਿਓਨਾ ਵਿੱਚ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਰੌਸ਼ਨ
ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਕਬੱਡੀ

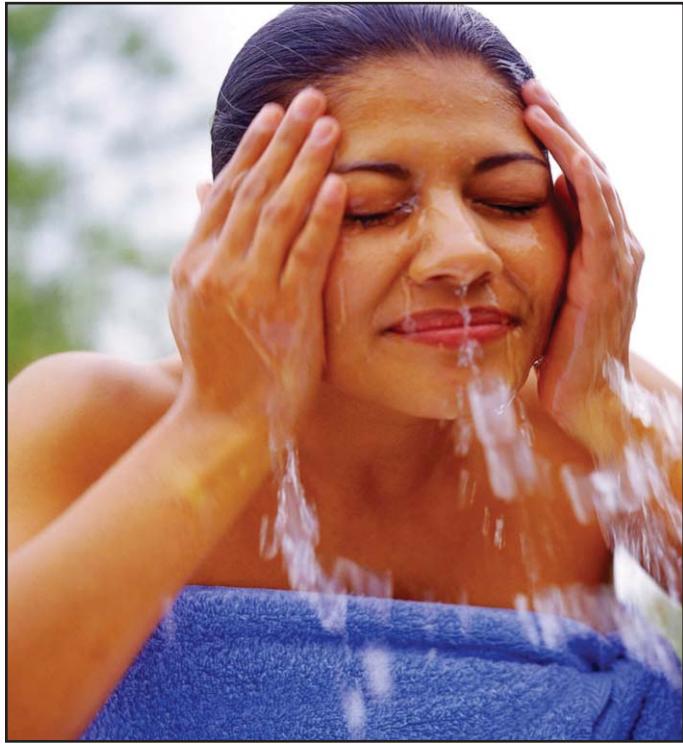

ਮਿਆਰ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਰਜਨਿਤੀਤ ਦੀ ਟੀਮ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਕਬੱਡੀ ਵੀਡੀਓ ਰਾਹੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਸਰਕਾਰ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਵਿਕਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਲਈ ਸੁਭ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਸਰੀਰਕ ਸਕਤੀ ਲਈ ਬੇਠਣੀ ਵੱਜ੍ਹੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵਨ 'ਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਪੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਆਸ ہے کی چੋਂਦے ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਬੱਡੀ-2013 'ਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਪੂਰੇ ਚਾਅ ਵੇਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੀਆਂ। ਭਾਰਤੀ ਕਬੱਡੀ ਮਰਦਾਂ ਟੀਮ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸਰਕਲ ਸਟਾਈਲ

ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਪੀਅਨ ਬਣਨ ਦੀ ਹੈਂਟ੍ਰਿਕ ਲਾਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਰਤੀ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਜੇਤੂ ਲੀਹ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 2013 ਦੀ ਚੌਥੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਮਿਆਰ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਖੇਡ ਉਣਤਾਈਆਂ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੁਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਦਾ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੁਲਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਲ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰ ਕਰੇ ਰਹਾਂ।

-ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ

ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਗਰਮੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਨਿੰਜੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਖੁਬਸੂਰਤੀ ਦੇਂਵਾਂ ਦੇ ਗੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਰਤੀ ਭਰ ਕੁਝਾਂ ਹੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਅੰਖਿਆਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਕੁਝ

ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਸ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨਹਾ ਲਵੋ। ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨਹਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਬੂੰਦਾਂ ਯੂਡੀਕਲੋਨ ਮਿਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮੱਗ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਵੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਹਲਕੀ ਬਦਬੂ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁਰਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਗੀ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇ।

ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਭੋਜਨ ਹੈ। ਨਰੋਏ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਵਾਸਤੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਧੋਸ਼ਟਿਕ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਚੰਗਾ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝਸ਼ਣ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝਸ਼ਣ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੱਚੇ, ਗਰਭਵਤੀ ਮੌਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵੱਧ ਅਮਦਨੀ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਪਰਨ ਖੁਰਾਕ ਲੈਣੀ ਸੌਂਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਵਿਗਿਆਨ ਸਬੰਧੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਵੀ ਕੁਝਸ਼ਣ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝਸ਼ਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣ ਸਬੰਧੀ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਸਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਖੁਰਾਕ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਬਣਾ ਸਕਣ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ ਹੀ ਧੋਸ਼ਟਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸਮ ਦੀ

ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਸਾਗ ਇਹ ਕੈਲਸੀਅਮ ਅਤੇ ਰਾਈਬੋਡੇਲੇਵਿਨ ਦਾ ਵੀ ਚੰਗਾ ਸੌਮਾ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸੰਪੂਰਨ ਖੁਰਾਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਖੁਰਾਕ ਹੈ। ਦੁੱਧ, ਦਹੀ, ਲਸੀ, ਪਨੀਰ, ਖੋਆ ਆਦਿ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੌਮੇ ਹਨ।

ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਫਲ- ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਪੁਰਤੀ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

(ਉ) ਹਰੀਆਂ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ: ਇਹ ਕੈਲਸੀਅਮ, ਲੋਹਾ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ, ਰਾਇਬੋਡੇਲੇਵਿਨ ਅਤੇ ਫੋਲਿਕ ਐਸਿਡ ਦਾ ਚੰਗਾ ਸੌਮਾ ਹਨ। ਹਰੇ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਵਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਲੋੜੀਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਗਰਭਵਤੀ ਮੌਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਲਕ, ਮੌਬੀ, ਸਰੋ, ਪੱਤਾ ਗੋਡੀ, ਬਾਂਸੂ, ਧਨੀਆ, ਪੁਦੀਨਾ ਇਸ ਦੇ ਚੰਗੇ ਸੌਮੇ ਹਨ।

(ਅ) ਜੜ੍ਹ ਵਾਲੀਆ ਸਬਜ਼ੀਆਂ: ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਮ ਖਾਧੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹ ਵਾਲੀਆਂ

ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ

ਨੁਕਤੇ ਹੋਣ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: ਮੁੜ੍ਹਕਾ- ਜਾਂ ਕ ਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਬਹੁਤ ਆਉਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਨਹਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੁਰਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ ਮਹਿਕ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੋ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੀ ਚਮੜੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤੁਲਸੀ ਦੇ ਪੱਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਿੰਬੂ ਪਾ ਲਵੇ ਪਰ ਤਾਜ਼ਾ ਪਾਣੀ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਕਦਰਤੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਦੱਲ ਜਾਂ ਗੁਲਾਬ ਖਸ ਵਾਲੇ ਸੈੰਪੂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਇਸਤਾਨ ਲਈ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ੇ ਦੇਸੀ ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੱਖ

ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਵੇ। ਪਰਫਿਊਮ ਪਰਫਿਊਮ ਜਾਂ ਸੈਂਟ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸਤਮਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਕ ਅਜਿਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਆਲੋ-ਦਾਲੋ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰੋ। ਹਲਕੀ ਮਹਿਕ ਹੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਤੋਂ ਬਦਬੂ ਆਉਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਖੁਸ਼ਬੂ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰੋ। ਲਸਣ, ਪਿਆਜ਼, ਅੰਡੇ ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਦਾ ਇਸਤਮਾਲ ਘੱਟ ਕਰੋ।

ਜ਼ਰਾਬਾਂ ਅਤੇ ਜੁੱਤੇ

ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਲਈ ਬਣੇ ਜੁੱਤਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਜਾਂ ਰੱਬੜ ਦੀ ਜੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਚਮੜੇ ਦੀ ਜੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਬੁਟ ਪਾਓ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾ ਪੈਰ ਢਿਕਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਬੁਟ ਜਾਂ ਜੁੱਤਿਆਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਤਰਕਾਲਾਂ ਵਰਤ ਹੀ ਖਰੀਦ੍ਹਾ ਜਾਓ। ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਧੋਣ ਕਰੋ।

ਪਾਣੀ- ਹਰ ਰੋਜ਼ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 8 ਗਲਾਸ ਪਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੀਓ। ਦਰਅਸਲ ਪਾਣੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਲੇ

ਤੱਤ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਤੀ ਕੱਪੜੇ- ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਹੀ ਪਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਆਏ ਮੁੜਕੇ ਨੂੰ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਸੋਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਠੰਡਕ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਲਕੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਵੇ।

ਅੱਖਾਂ- ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਵੀ ਖਾਸ ਦੇਖਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਰੰਗਦਾਰ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੂ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਜਲਨ ਅਤੇ ਰਤਕ ਪੈਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਲੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦਰਦ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛੱਟੇ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਰਾਹਤ ਮਿਲੇਗੀ।

ਲੂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ- ਧੂਪ ਵਿੱਚ ਜੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗਰਦਨ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ ਢਕ ਕੇ ਜਾਓ। ਲੂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰਮ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਕ ਹਵਾ ਕਾਰਨ ਨੱਕ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਨੱਕ ਤੋਂ ਲਹੁ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਕਸੀਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨੇੜੇ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਨਾ ਭੁਲਣਾ।

ਇੰਨੀ ਕੁ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਤਪਸ ਭਰੀ ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ।

-ਡਾ. ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ

ਉਸਟਰਾਸਨ

ਵਿੱਚ ਉਸਟਰਾਸਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਗਰੀ

ਇੱਕ ਚਾਚਰ ਜਾਂ ਚੰਗੀ, ਸੂਧਾ ਅਤੇ ਸਾਂਤ ਵਾਤਾਵਰਨ। ਸਮਾ- ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਖਾਲੀ ਪੇਟ ਜਾਂ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਤੋਂ 3-4 ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ।

ਵਿੱਧੀ- ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਜ਼ਰਾਸਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਜਾਓ। ਹੁਣ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠੋ-ਬੈਠੋ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਵੋ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਗੋਡਿਆਂ ਤਕ ਲੱਤਾਂ ਥੱਲੇ ਜੀਮੀਨ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹਿਣੀਆਂ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜੇ ਪਿੰਡੇ ਦੀ ਤਰਫ ਹੋਣੇ। ਹੁਣ ਸ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲ : ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਂਬਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਕਰਕੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਖਾਲਸ ਰਾਜ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਦਿੱਤਾ, ਉਥੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ।

ਅਖੀਰੀ ਸਿੰਘ ਸਾਸਕ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਅੱਖੋ-ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੋਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਲਾਹੌਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੁਕਮਤ ਦਾ ਤਖਤ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਦਿੱਖ ਦਿੱਤੀ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਹਿਲ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਨ 'ਤੇ ਰਾਮਬਾਗ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਣਾਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਕਿਲ੍ਹਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1802 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਸ਼ਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਦਿੱਖ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਮਹਿਲ 84 ਏਕਤ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸਾਲੀਮਾਰ ਬਾਗ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਨਾਨ 'ਤੇ ਰਾਮਬਾਗ ਨਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਮਤਾਬਕ ਇਸ ਮਹਿਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਫ਼ਕੀਰ ਅਜੀਜੂਦੀਨ, ਦਰਬਾਰੀ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 'ਤੇ 2,14,000 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਏ ਜਦੋਕਿ ਇਸ ਦੇ ਜਸੀਨੇਦੇਜ਼ ਤਹਿਖਾਨੇ 'ਤੇ 1,25,000 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਇੱਟਾਂ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇਸ ਦੇ ਮਹਿਲ ਦੇ ਤਹਿਖਾਨੇ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ 20 ਫੁੱਟ ਚੌਡੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੇਖ ਕੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅੰਦਰਾਜ਼ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਨਿਧੁੰਨ ਹੋਣੇ। ਸਖ਼ਤ ਗਰਮੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਠੰਦਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਿਲ ਦੇ ਅਲੋ-ਦਾਅਲੇ 14 ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਦੀਵਾਰ ਅਤੇ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਚੌਡੀ ਖਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮਹਿਲ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਉੱਚੇ ਮੀਨਾਰ, ਬਾਰਾਂਦਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਥੇ ਮਹਿਲ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਤਲਾਅ, ਬਾਗ-ਬਗੀਚੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਹਿਲ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੰਤਰ 'ਤੇ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਖਰੋਟ ਦੀ ਲੱਕੜ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਮਹਿਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਮਹਿਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸੀ।

-ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀਤ

ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਿੰਨੀ ਠੰਢਕ, ਸਾਂਝ, ਸਾਂਝੀ ਤੇ ਮੋਹੋ-ਮੁਹੱਬਤ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕੱਚੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿੱਪਣਾ-ਪੋਚਣਾ ਤੇ ਸਿੰਗਾਰਨਾ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਹਸਤ ਕਲਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਸੀ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਸਿਉਣ-ਪ੍ਰੋਣ ਕਲਾ ਬਾਗ-ਭੁਲਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਡੱਲੁ-ਡੱਲੁ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਲਾ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਕਲਾ ਕਿਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੂੰਹੋ ਭੁਲਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੱਚੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ ਸਮ੍ਰਾਤਾਂ, ਸਰਬੱਤੀਆਂ, ਸਰਦਲਾਂ, ਵਿਹਤਿਆਂ ਛੱਤਾਂ ਅਤੇ ਚੌਕੇ ਚੌਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਪੋਚੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਗਾਰਿਆ ਸੰਵਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਬਾਹਰ ਤੇ ਛੱਤਾਂ ਉਪਰ ਗੋਹੇ-ਰਲੀ ਮਿੱਟੀ ਫੇਰੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਫੇਰਨਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੌਰ ਜੀਤ ਕਿਉਂ ਕਿੰਨੀ ਨਵੀਂ ਭਾਬੇ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਆਏ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕੈਣਾਂ ਦੋਹਾ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ-

ਅੰਦਰ ਤਲੀਆਂ ਦੇ ਰਹੀ, ਵੀਰਾ। ਵਿਹੜੇ ਕਰਾਂ ਛਿੜਕਾਅ ਪੈਰੀ ਪੈਣਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ,

ਤੈਨੂੰ ਨਵੀਂ ਬੰਨੇ ਦਾ, ਵੇ ਵੀਰ ਸੁਲਖਿਆ ਚਾਅ।

ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਨਾਨਕੇ ਦਾਦਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਿੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ 'ਕਾਲੀ ਮਿੱਟੀ ਫੇਰਨਾ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿੱਠਣੀ ਵਜੋਂ ਉਭਰਦਾ ਹੈ—ਕਾਲੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਫੇਰ ਦਿਓ ਪੋਚਾ,

ਨਾਨਕਿਆਂ ਦਾ ਕੁੱਪ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਓ।

ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕੱਚੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਬਲਗਣ ਵਿੱਚ ਸਭ

ਸਮੇਂ ਚਾਰੋਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਜੋਤੀ 'ਤੇ 7200 ਤੌਲਾ ਸੋਨਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ 9 ਲੱਖ ਹਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਜੋਹੀਆਂ ਵੱਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਹਾਰ ਦੀ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਦੇਖ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਖੇ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੁੱਠ ਵਾਲੀ ਬੇਸਕੀਮਤੀ ਕਿਰਪਾਨ, ਸੋਨੇ ਦਾ ਬਾਜੂਬੰਦ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਵੀ ਗੁਰੂਘਰ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਅੱਖੋ-ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਣਾਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਕਿਲ੍ਹਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1802 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਸ਼ਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਦਿੱਖ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਨ 'ਤੇ ਰਾਮਬਾਗ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਣਾਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਕਿਲ੍ਹਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1802 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਸ਼ਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਣਾਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਕਿਲ੍ਹਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1802 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਸ਼ਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਣਾਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਕਿਲ੍ਹਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1802 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਸ਼ਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਣਾਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਕਿਲ

Preet Fabrics & Appliance

ਅਸੀਂ ਹੋਮਸੇਲ ਅਤੇ ਗੰਠੇਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ, ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹੀਂਗੇ ਅਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਰੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੁੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੇ, ਗੁਮਾਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER FOR BOTH FABRICS & APPLIANCES

5156 mowry AVE. Fremont, CA 94538
TEL: 510-797-7111 FAX: 510-739-6350
(For More Info. Call Onkar)

APPLIANCES**WE CARRY ALL MAJOR BRANDS!!**

SONY, SANY, JVC, PANASONIC, LUGGAGE CROSS, PARKER PENS, OSTER BLENDERS

- Tvs, VCRs, DVD
- Tape Recorders
- Camcorders
- DVD Players
- Cordless Phones
- Watches (Seiko, Citizen & Swistar)
- Shavers & Trimmers
- Cellular Phones
- Medical Equipment
- Calling Cards

Moon Indian Cuisine

510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Paul
510-978-7170

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੋਂਡੇ ਖਣਾਊਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਲੱਭੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਢੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੂਨ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤ੍ਰਿਵੱਾਂ ਦੀ ਮਠਿਆਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Gill
510-709-5285

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਇੰਡੀਅਨ-ਫਿਜੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕੁਸ਼ਲਿਕ

ਮੁਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਸ਼ਲਿਕ (ਹੇਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812
www.moonindiancuisine.net

TRAVEL FOR LESS INC.

INDIA | PAKISTAN | EUROPE

ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਇੰਡੀਆ ਜਾਣ ਲਈ ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੋ ਤਾਂ ਟਿਕਟ ਖੀਦਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਜਰੂਰ ਕਾਲ ਕਰੋ।

CST NO : 2031914-40

Fremont Office

Travel For Less Inc
39200-State Street,
Fremont CA-94538
510.791.3300

San Jose Office

Travel For Less Inc
2850 Quimby Rd, Suite 150
Sanjose Ca 95148
408.791.2600

BUY TRAVEL TICKETS
AT WHOLESALE PRICE

Open 7 days
a week

Still searching seats for
December travel to
INDIA
Call us for special fares

3RD TIME
IN A ROW
2011
BEST OF
FREMONT
AWARD

Serving the Bay Area Since 1996

Fax: 510.791.3361 | Email: info@letsflyhome.com

www.letsflyhome.com

510.791.3300 (Fremont)
408.791.2600 (San Jose)
916.419.4323 (Sacramento)
559.892.0009 (Fresno)
661.829.4467 (Bakersfield)